

Agata Kosmal

**POJĘCIE I WYBRANE
KATEGORIE
PRZEDSIĘBIORCY
W USTAWODAWSTWIE
POLSKIM**

Exante

Recenzent

prof. zw. dr hab. Bernadetta Fuchs

POJĘCIE I WYBRANE KATEGORIE PRZEDSIĘBIORCY
W USTAWODAWSTWIE POLSKIM
exante.com.pl, wydawnictwoexante.pl, Wrocław 2019

Treść książki jest dostępna na licencji Creative Commons (CC BY-NC-ND 4.0)
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe.
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorki. Zezwala się na wykorzystanie treści książki
zgodnie z licencją – pod warunkiem zachowania niniejszej informacji licencyjnej
oraz wskazania autorki jako właścicielki praw do tekstu.

Treść licencji jest dostępna na stronie internetowej:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/pl/legalcode>

Wersja elektroniczna publikacji jest wersją pierwotną

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść, formę i styl rozdziałów

Exante Wydawnictwo Naukowe
dr Klaudia Pujer
ul. Buforowa 24 lok. 10, 52-131 Wrocław
WWW: exante.com.pl, wydawnictwoexante.pl

ISBN 978-83-66187-33-7 (PDF)
ISBN 978-83-66187-32-0 (oprawa miękka)

Agata Kosmal

**POJĘCIE I WYBRANE
KATEGORIE
PRZEDSIĘBIORCY
W USTAWODAWSTWIE
POLSKIM**

Exante

Spis treści

WYKAZ SKRÓTÓW.....	5
WSTĘP.....	9
ROZDZIAŁ 1. EWOLUCJA POJĘCIA ORAZ KLASYFIKACJI PRZEDSIĘBIORCY W PRAWIE POLSKIM	13
1.1. POJĘCIE PRZEDSIĘBIORCY W USTAWIE KODEKS CYWILNY	18
1.2. POJĘCIE PRZEDSIĘBIORCY W USTAWIE Z DNIA 6 MARCA 2018 R. PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW.....	23
1.3. USTAWY UWZGLĘDNIAJĄCE DEFINICJĘ PRZEDSIĘBIORCY ZAWARTĄ W USTAWIE Z DNIA 6 MARCA 2018 R. PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW	26
1.4. USTAWY UWZGLĘDNIAJĄCE ODMIENNĄ DEFINICJĘ PRZEDSIĘBIORCY OD TEJ ZAWARTEJ W USTAWIE Z DNIA 6 MARCA 2018 R. PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW	30
ROZDZIAŁ 2. PODZIAŁ PRZEDSIĘBIORCÓW – KRYTERIUM WŁASNOŚCIOWE ORAZ MIEJSCA WYKONYWANIA DZIAŁALNOŚCI	35
2.1. KONSTRUKCJA PRZEDSIĘBIORCY PUBLICZNEGO	37
2.2. PRZEDSIĘBIORCA ZAGRANICZNY	39
ROZDZIAŁ 3. RODZAJE PRZEDSIĘBIORCÓW – PODZIAŁ WEDŁUG KRYTERIUM PODMIOTOWEGO	41
3.1. OSOBY FIZYCZNE	43
3.2. OSOBY PRAWNE	45
3.3. JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE NIEMAJĄCE OSOBOWOŚCI PRAWNEJ	48
ROZDZIAŁ 4. KLASYFIKACJA PRZEDSIĘBIORCÓW – PODZIAŁ WEDŁUG KRYTERIUM EKONOMICZNEGO I STANU ZATRUDNIENIA.....	51
ROZDZIAŁ 5. PRZEDSIĘBIORCY W UJĘCIU FORMALNYM I MATERIALNYM	55
5.1. WPIS W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM	57
5.2. WPIS W CENTRALNEJ EWIDENCJI I INFORMACJI O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	59
ZAKOŃCZENIE	61
BIBLIOGRAFIA.....	63

Wykaz skrótów

CEIDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
k.h.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy (Dz.U. nr 57 poz. 502)
k.s.h.	Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 505).
k.w.	Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 618)
TUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE 2016 C 202, s. 1).
TWE	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) (Dz.Urz. UE 2006 C 321E)
u.b.a.	Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 521)
u.b.d.	Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. nr 128 poz. 1402 ze zm.)
u.c.i.d.g.	Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. 2018 poz. 647 ze zm.)
u.d.g. '88	Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. nr 41 poz. 324)
u.e.r.z.	Ustawa z dnia 5 kwietnia 2002 r. o europejskich radach zakładowych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1247)
u.g.g.	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. nr 163 poz. 981 ze zm.)
u.h.	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 238)
u.i.g.	Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 579)
u.i.h.	Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1930)
u.i.n.	Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. 2018 poz. 412)
u.k.f.k.	Ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o Krajowym Funduszu Kapitałowym (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 901)
u.k.r.s.	Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 986)
u.m.w.p.	Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 45)
u.o.k.k.	Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 369)

- u.o.o.b. Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych (tekst jednolity: Dz.U. 2013 poz. 370)
- u.o.p. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 800)
- u.o.p.p. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 580)
- u.o.p.z. Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1932)
- u.o.z.p.d. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 43)
- u.p.a.r. Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 310)
- u.p.b. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2187)
- u.p.d.f. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 1387).
- u.p.d.g. Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101 poz. 1178 ze zm.)
- u.p.n.p.r. Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2070)
- u.p.o.o. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1459)
- u.p.p. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646)
- u.p.p.p. Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 144)
- u.p.s.f. Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców (Dz.U. nr 191 poz. 1411 ze zm.)
- u.p.u. Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 498).
- u.p.w.p. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 776)
- u.r.b.r. Ustawa z dnia 30 marca 2001 r. o rolniczych badaniach rynkowych (tekst jednolity: Dz.U. 2015 poz. 1160)
- u.r.m.i.ś.p. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz.U. 2018 poz.648).
- u.r.p. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2042)

u.r.t.	Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 361)
u.rz.	Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1267)
u.s.dz.g.	Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2168)
u.s.i.f.	Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2286)
u.s.m.p.	Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 427)
u.t.z.t.	Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 118)
u.w.dz.i.	Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 141)
u.w.p.d.	Ustawa z dnia 12 sierpnia 2010 r. o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi z 2010 r. (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 519)
u.z.f.ś.	Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1316)
u.z.i.r.	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1265)
u.z.k.	Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 419)
u.z.p.z.	Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2018 poz. 649 ze zm.)

WSTĘP

Wybór tematu niniejszego opracowania podyktowany był wieloma względami. Zasadniczy kontekst rozważań stanowi wprowadzona w 2018 r. „Konstytucja Biznesu”. Jest to tzw. pakiet ustaw, które ukierunkowane są na zreformowanie i uproszczenie przepisów dotyczących prowadzenia działalności w Polsce. Wprowadzone zmiany dotyczą m.in.¹:

- relacji przedsiębiorcy z urzędami;
- zakładania firmy;
- zawieszenia działalności gospodarczej;
- zasad tworzenia prawa gospodarczego;
- obowiązków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Na pięć kluczowych ustaw tworzących „Konstytucję Biznesu”, składają się:

- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646),
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 648),
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. 2018 poz. 647),
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2018 poz. 649),
- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Przepisy wprowadzające Ustawę Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 123).

Pomimo wprowadzenia „Konstytucji Biznesu”, problemem w dalszym ciągu pozostaje wielość definicji pojęcia „przedsiębiorca” funkcjonujących w przepisach prawa polskiego oraz brak spójności między nimi. Zarówno klasyfikacja przedsiębiorców, jej kryteria, jak również definicja samego pojęcia „przedsiębiorca” oraz „działalność gospodarcza”, swoim zakresem obejmuje bardzo wiele aktów prawnych polskiego ustawodawstwa. Należy podkreślić, że przedsiębiorca jest niezwykle ważnym obiektem zainteresowania polskiego prawodawcy ze względu na pozycję, jaką zajmuje w gospodarce oraz rolę, jaką w niej spełnia. Dotyczy to zarówno gigantów, będących pozostałością gospodarki centralnie sterowanej², jak i firm średnich, które mają coraz większy udział na rynku oraz mikroprzedsiębiorców, którzy stanowią znaczną większość na rynku handlu i usług³. Jak piszą J. Łapiński, M. Nieć, J. Orłowska, R. Zakrzewski: „[s]ektor MSP (mikro, małych i średnich przedsiębiorstw) [w latach 2008–2016 – przyp. aut. A.K.] stanowił przeważającą większość przedsiębiorstw w Polsce – 99,8%. Wśród nich najliczniejszą grupą (96,2%; 1,94 mln) są mikroprzedsiębiorstwa. Udział firm małych w strukturze polskich przedsiębiorstw wynosi 2,8% (57,2 tys.), średnich – 0,8% (15,4 tys.), zaś dużych tylko 0,2% (3,6 tys.)”⁴.

¹ *Konstytucja Biznesu*, <https://www.biznes.gov.pl/pl/ulatywienia-dla-biznesu/konstytucja-biznesu> (dostęp: 31.01.2019).

² W. Gierańczyk, *Rola przedsiębiorstw w polskiej gospodarce w okresie transformacji ustrojowej*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu” 2006, nr 8.

³ Por. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa, czerwiec 2018.

⁴ J. Łapiński, M. Nieć, J. Orłowska, R. Zakrzewski, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa, czerwiec 2018, s. 12.

Poza tym, przedsiębiorcy pełnią również niezwykle ważną rolę społeczną. To oni tworzą nowe miejsca pracy, odprowadzają podatki, z których państwo finansuje różne usługi społeczne, takie jak: zasiłki dla bezrobotnych, emerytury i renty, obronę narodową, publiczny transport, edukację, wymiar sprawiedliwości itp.

Przedsiębiorcy są innowatorami, wymyślają nowe produkty i nowe sposoby ich wytwarzania. Na poziomie lokalnym mogą być początkiem procesu rozwoju gminy czy powiatu⁵, czego dobrym przykładem jest zjawisko biznesu internetowego (jako jednej z form e-biznesu⁶), stanowiącego kluczowy czynnik rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, który rozwinął się na ogromną skalę na przestrzeni ostatnich kilku lat i który przez to ma znaczny wpływ na rozwój gospodarki narodowej⁷.

Dlatego też wyżej wskazany problem braku ujednoczonej definicji jest poważnym utrudnieniem dla wszystkich podmiotów prowadzących własny biznes zarówno tych istniejących już na rynku, jak i dopiero rozpoczynających działalność w tym obszarze. Zdarza się bowiem, że podmiot nie uznany za przedsiębiorcę według prawa przedsiębiorców, bądź cywilnego, zostanie uznany za podmiot (podatnika) prowadzący działalność gospodarczą według przepisów o podatku dochodowym⁸ czy podatku od towarów i usług (VAT)⁹.

Celem niniejszej publikacji jest próba podsumowania ewolucji pojęcia oraz typologii kategorii przedsiębiorcy w prawie polskim. Uporządkowanie definicji pojęcia „przedsiębiorca” oraz jego klasyfikacji ze względu na różne kryteria wydaje się pożądane, zważywszy na ilość oraz różnorodność charakter aktów prawnych określających charakter stosunków prawnych z jego udziałem.

Rozdział pierwszy przedstawia charakterystykę historyczną definicji przedsiębiorcy, ewolucję określeń używanych w poszczególnych aktach prawnych, jak również zestawienie definicji przedsiębiorcy używanych obecnie oraz ogólnie kryteria klasyfikacji przedsiębiorców w obowiązujących aktach prawnych. W dalszej części przybliżono podział na poszczególne kategorie przedsiębiorców, według kolejno opisywanych kryteriów ich klasyfikacji.

W rozdziale drugim scharakteryzowano podział przedsiębiorców ze względu na kryterium własnościowe, czyli opis przedsiębiorcy prywatnego i publicznego. Poza tym nakreślono status przedsiębiorcy zagranicznego.

W rozdziale trzecim przedstawiono rodzaje przedsiębiorców, wyodrębnione ze względu na podmiotowość, tj. osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające zdolności prawnej. Jako że jest to jedno z głównych kryteriów podziału stosowane w polskim ustawodawstwie, zagadnienie to wymagało szerszego przedstawienia w niniejszej publikacji.

---

⁵ K. Ostaszewski, *Przedsiębiorca i jego rola w życiu społeczno-gospodarczym*, www.kul.pl/files/411/Art2.pdf (dostęp: 1.03.2019).

⁶ E-biznes (ang. *electronic business, e-business*) – to (wprowadzony w 1995 roku przez koncern IBM) według powszechnie obowiązującej definicji model prowadzenia biznesu opierający się na szeroko rozumianych rozwiązaniach teleinformatycznych, w szczególności aplikacjach internetowych.

⁷ J. Wielki, I. Sytnik, B. Sytnik, *Biznes internetowy jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości regionalnej: współczesne modele i tendencje*, „Barometr Regionalny” 2017, tom 15, nr 4, s. 31-37.

⁸ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 1387), dalej u.p.d.f.; Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 865).

⁹ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2174).

Rozdział czwarty zaznacza Czytelnika z kategoriami przedsiębiorców ustalonymi ze względu na kryterium ekonomiczne (wysokość osiąganych obrotów oraz średnioroczne zatrudnienie). Opisano w nim podział przedsiębiorców na mikroprzedsiębiorców, małych przedsiębiorców oraz średnich przedsiębiorców dokonany w przepisach prawa polskiego, obecnie w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców¹⁰, dla potrzeb harmonizacji z prawem europejskim. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców jest kluczową ustawą w ramach „Konstytucji Biznesu”. Reguluje ona najważniejsze prawa przedsiębiorcy i zasady prowadzenia działalności gospodarczej.

Zagadnienie dotyczące materialnego i formalnego ujęcia przedsiębiorcy w ustawodawstwie przybliżono w rozdziale piątym, w którym opisano również rejestry przedsiębiorców – Krajowy Rejestr Sądowy oraz Centralną Ewidencję i Informację o Działalności Gospodarczej.

W pracy wykorzystano metody badawcze historyczne, dogmatyczne oraz empiryczne.

Metoda historyczna umożliwiła pokazanie genezy pojęcia „przedsiębiorca” oraz jego pierwszych klasyfikacji, natomiast dzięki metodzie dogmatycznej możliwe było przeprowadzenie w tym zakresie analizy obowiązujących aktów prawnych funkcjonujących w ramach porządku prawnego odnoszącego się do gospodarki. Metoda empiryczna z kolei znalazła zastosowanie w analizie orzeczeń sądów oraz rozstrzygnięć organów i instytucji.

***

Książka powstała na podstawie pracy magisterskiej autorki pt. *Kategorie przedsiębiorców w ustawodawstwie polskim* napisanej pod kierunkiem naukowym dr Małgorzaty Urban-Theocharakis obronionej w 2015 r. na Wydziale Prawa Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Warszawie.

---

¹⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646), dalej: u.p.p. zastąpiła Ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2168), dalej: u.s.dz.g., data uchylenia: 30.04.2018 r.

Rozdział 1.

Ewolucja pojęcia oraz klasyfikacji przedsiębiorcy w prawie polskim

Według definicji *Słownika języka polskiego*, pojęcie „przedsiębiorca” określa „właściciela przedsiębiorstwa”¹¹.

Termin przedsiębiorca używany w obecnie obowiązujących aktach prawnych w znacznym stopniu ewoluował na przestrzeni lat. Na określenie dzisiejszego przedsiębiorcy, początkowo używano odmiennych sformułowań oraz nazw. Definiowano je (podobnie jak obecnie pojęcie przedsiębiorcy) albo w celu nadania im znaczenia o charakterze uniwersalnym albo jedynie na potrzeby konkretnej ustawy.

Pierwszym pojęciem, które zostało zastosowane w przepisach kodeksu handlowego¹² obowiązującego w prawie polskim dwudziestolecia międzywojennego było pojęcie kupca. Według art. 2 k.h., kupcem był ten, kto we własnym imieniu prowadził przedsiębiorstwo zarobkowe¹³. Pojęcie to nie obejmowało swoim zakresem gospodarstwa rolnego (w tym gospodarstwa leśnego, ogrodowego, hodowlanego, rybnego, łowieckiego lub pszczelarskiego), ani wykonywania wolnego zawodu. W k.h. wyodrębniono dwie kategorie tego terminu – kupca zwykłego (nierejestrowego) oraz kupca rejestrowego. Kupcem rejestrowym nazywany był przedsiębiorca prowadzący przedsiębiorstwo zarobkowe w większym rozmiarze¹⁴.

Po uchyleniu¹⁵ art. 2 k.h. w 1965 r., termin „kupiec” zastąpiono „jednostką gospodarczą”¹⁶, przez którą rozumiano każdą jednostkę powołaną do prowadzenia działalności gospodarczej. W okresie gospodarki planowanej funkcjonującej w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jako kraju tzw. realnego socjalizmu¹⁷, opierającej się na dominacji państwowej własności, nie było zapotrzebowania na utrzymywanie i rozwój samodzielnych podmiotów gospodarczych. W związku z tym tworzenie definicji, czy modyfikacja istniejącego prawa w celu ulepszenia jego stosowania nie miało racji bytu. Sektor prywatny funkcjonował jedynie na podstawie doraźnych decyzji politycznych, choć w teorii nadal obowiązywało prawo przedwojenne.

---

¹¹ *Słownik języka polskiego*, Warszawa 2006, s. 759.

¹² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy (Dz.U. nr 57 poz. 502), dalej: k.h., data uchylenia: 1.01.2001 r.

¹³ Szerzej o znaczeniu tego pojęcia M. Allerhand, *Kodeks handlowy. Komentarz*, Lwów 1935, s. 5-22; W.J. Katner, *Kupiec, podmiot gospodarczy, przedsiębiorca. Ewolucja pojęciowa*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 1999, t. V, s. 171 i n.

¹⁴ O tym, kto jest takim przedsiębiorcą decydował, zgodnie z art. 4 § 2 k.h., Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych i określał w drodze rozporządzenia.

¹⁵ Poprzez art. VI § 1 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. nr 16 poz. 94 ze zm.).

¹⁶ M.in. w art. 1 Rozporządzenia Prezydenta RP z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz.U. z 1991 r. nr 118 poz. 512), data uchylenia: 1.10.2003 r. i w art. 1 Rozporządzenia Prezydenta RP z 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. nr 93 poz. 836), data uchylenia: 1.10.2003 r.

¹⁷ M. Tymiński, *Mahwersacje w przedsiębiorstwach socjalistycznych w Polsce (1950–1970)*, „Dzieje Najnowsze” 2002, nr 4.

Następnie ustawa o działalności gospodarczej z 1988 r.¹⁸, zwana potocznie Ustawą Wilczka¹⁹, w art. 2 wprowadziła definicję legalną pojęcia „podmiot gospodarczy”, który zastąpił pojęcie kupca i jednostki gospodarczej. Była to ustawa o bardzo ważnym znaczeniu dla gospodarki wolnorynkowej i dla stabilnego w niej funkcjonowania wielu podmiotów gospodarczych, w sposób liberalny regulująca działalność gospodarczą (wielokrotnie później jednak nowelizowana w kierunku ograniczenia wolności gospodarczej). Zgodnie z u.d.g. '88 podmiotem gospodarczym mogła być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej. Tak określona definicja wprowadziła trzy kategorie przedsiębiorców, ustalone według kryterium podmiotowego: osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej. Dodanie kategorii jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej jako samodzielnych podmiotów gospodarczych²⁰ (pod warunkiem, że prowadziły działalność gospodarczą), wzbudziło duże kontrowersje dotyczące głównie spółek cywilnych, które obok spółek jawnych, jednostek i zakładów budżetowych, stowarzyszeń zwykłych i partii politycznych, zaliczano do tej kategorii²¹, a przy tym niekoniecznie osoby prowadzące działalność gospodarczą²². W tym przedmiocie powstał spór wśród przedstawicieli doktryny i orzecznictwa. Część uznawała spółkę cywilną za podmiot gospodarczy²³, a ponadto w kategoriach prawa cywilnego część uznawała ją za jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, mającą jednak zdolność sądową²⁴, układową²⁵ i upadłościową²⁶.

Terminu przedsiębiorca po raz pierwszy użyto w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji²⁷, która nadal funkcjonuje w polskim systemie prawnym. Przepis art. 2 u.z.k. zawiera definicję, zgodnie z którą przedsiębiorcami są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, choćby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową, uczestniczą w działalności gospodarczej. W definicji tej zawarto kryterium podmiotowe również oparte na podziale według statusu prawnego tego podmiotu.

Definicja ta nie miała jednak charakteru systemowego, została stworzona na potrzeby własne u.z.k., w dodatku nie odpowiadała definicji podmiotu gospodarczego, co stwarzało duże kontrowersje i kłopoty w interpretacji. Zaowocowało to nowelizacją ustawy o działalności gospodarczej,

---

¹⁸ Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. nr 41 poz. 324), dalej: u.d.g. '88, data uchylenia: 1.01.2001 r.

¹⁹ Opracowana według projektu ministra przemysłu Mieczysława Wilczka i premiera Mieczysława Rakowskiego, uchwalona przez Sejm PRL IX kadencji.

²⁰ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2012, s. 155.

²¹ K. Janikowski, *Ewidencjonowanie i koncesjonowanie działalności gospodarczej*, „PUG” 1989, nr 7, s. 202.

²² A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2013, s. 22-23.

²³ Por. A. Jędrzejewska, *Podmiotowość prawna spółki cywilnej będącej podmiotem gospodarczym*, „PPH” 1993, nr 7; zob. Wyrok SN z 14 grudnia 1990 r., I CR 529/90, „PUG” 1991, nr 7, s. 122; Wyrok NSA z 9 kwietnia 1991 r., SA/Wr 48/91, „ONSA” 1991, nr 3-4, poz. 56.

²⁴ Zob. Uchwała SN (7) z 26 stycznia 1996 r., III CZP 111/95, „OSNC” 1996, nr 5, poz. 63; Uchwała SN z 7 lipca 1993 r., III CZP 87/93, „OSP” 1994, nr 11, poz. 204. Przeciwnie stanowisko natomiast zaprezentowano w Wyroku SN z 4 lutego 1993 r., I CRN 2/93, „OSP” 1993, nr 10, poz. 194.

²⁵ Zob. Uchwała SN z 28 lipca 1993 r., III CZP 97/93, „OSNCP” 1994, nr 1, poz. 20.

²⁶ Zob. Uchwała SN z 27 maja 1993 r., III CZP 61/93, „OSNCP” 1994, Nr 1, poz. 7.

²⁷ Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 419), dalej: u.z.k.

w której zamieniono pojęcie podmiotu gospodarczego na pojęcie przedsiębiorcy, definicję pozostawiając niezmienną. Jednocześnie dokonano tego w innych ustawach (łącznie w 86 aktach prawnych) za pomocą ustawy Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym²⁸. Ustawa o działalności gospodarczej przeszła jeszcze wiele nowelizacji (m.in. w celu dostosowania do postanowień Konstytucji RP z 1997 r.²⁹), aż do 1999 roku, gdy została zastąpiona długo wyczekiwaną ustawą Prawo działalności gospodarczej³⁰. Zmodyfikowała ona dotychczasowe sformułowanie pojęcia przedsiębiorcy. Zgodnie z u.p.d.g. za przedsiębiorcę uważano taką osobę fizyczną lub prawną bądź spółkę prawa handlowego niemającą osobowości prawnej, a także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, która zawodowo i we własnym imieniu podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy.

Obecnie w ustawodawstwie istnieje wiele definicji przedsiębiorcy, w większości przypadków zintegrowanych z celami i przedmiotem konkretnych aktów prawnych³¹. Wywołuje to liczne kontrowersje i polemiki na płaszczyźnie prawnej, gdyż zdaniem części autorów, w świetle teorii i nauki prawa taka praktyka ustawodawcy, który konstytuuje odrębne definicje tego samego terminu w różnych ustawach, jest niedopuszczalna. Istnieją bowiem inne techniki legislacyjne, które umożliwiają realizację założeń konkretnych ustaw, a jednocześnie nie czynią prawa polskiego niespójnym i wewnątrznie sprzecznym³². Przykładem może być Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów³³, obecnie obowiązująca. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 września 2013 r.³⁴, celem definicji pojęcia „przedsiębiorcy” zamieszczonej w u.o.k.k., nie jest określenie podmiotów uznawanych za przedsiębiorców, lecz określenie podmiotów związanych z przepisami tej ustawy.

Należy podkreślić, że inny cel zdefiniowania pojęcia przedsiębiorcy przyświecał autorom Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, którą zastąpiła obecnie obowiązująca Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców; ustawy kodeks cywilny³⁵ oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym³⁶. We wszystkich tych ustawach pojęcie przedsiębiorcy skonstruowano w celu uregulowania jego znaczenia w systemie prawa polskiego tak, aby były dopasowane do aktualnej sytuacji gospodarczej. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w obszarze prawa administracyjnego, a od 30 kwietnia 2018 r. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, kodeks cywilny w zakresie prawa prywatnego, natomiast ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym w zakresie określenia kategorii podmiotów

---

²⁸ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. nr 121 poz. 770 ze zm.).

²⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78 poz. 483), dalej Konstytucja RP.

³⁰ Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101 poz. 1178 ze zm.), dalej: u.p.d.g., data uchylenia: 21.08.2004 r.

³¹ M. Pawelczyk, A. Powałowski, *Pojęcie przedsiębiorcy*, [w:] R. Blicharz (red), *Kontrola przedsiębiorcy*, Warszawa 2013, s. 58.

³² M. Etel, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 24 września 2013 r., III SK 1/13*, internetowy „Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2014, nr 3(3).

³³ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 369), dalej: u.o.k.k.

³⁴ M. Etel, *Glosa..., op. cit.*

³⁵ Ustawa z dnia 26 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1025), dalej: k.c.

³⁶ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 986), dalej: u.k.r.s.

będących przedsiębiorcami poprzez wpis do Krajowego Rejestru Sądowego. Mimo braku w tym zakresie ustaleń normatywnych, przyjmuje się, że jedynie te trzy ustawy zawierają definicje o znaczeniu generalnym i uniwersalnym³⁷.

Definicja przedsiębiorcy w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (art. 4 ust. 1 u.p.p.) pokrywa się z definicją kodeksu cywilnego (art. 43¹ k.c.), z tą tylko różnicą, że w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca działalność gospodarczą³⁸, podczas gdy kodeks cywilny określa, wyznaczając ten sam zakres podmiotowy, iż jest to osoba prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą i zawodową. Te drobne dystynkcje nie mają większego znaczenia, zważywszy że w doktrynie bezsporne jest, iż wspomniane definicje powinny się uzupełniać.

Nie ma jednolitej definicji obejmującej swoim zakresem zarówno podmioty prawa prywatnego, jak i publicznego. Według niektórych autorów³⁹ w ogóle nie powinno być takiej definicji, ponieważ bardzo trudno byłoby poszerzyć definicję przedsiębiorcy w prawie prywatnym tak, aby obejmowała wszystkich odbiorców będących podmiotami w prawie publicznym i na odwrót. Jak zauważają J. Lic i M. Łuc: „[z]a używaniem w prawie publicznym pojęcia przedsiębiorcy przeniesionego z prawa prywatnego przemawiają tylko względy tradycji prawnej i przekonanie części doktryny, że pojęcie to należy do prawa osobowego, a zatem nie powinno być definiowane w innych działach prawa”⁴⁰.

Jednak zdefiniowanie pojęcia przedsiębiorcy w Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (a obecnie w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców) w korelacji z definicją zawartą w kodeksie cywilnym doprowadziło do unifikacji tego pojęcia na styku prawa publicznego i prywatnego, przynajmniej w rozumieniu tych dwóch ustaw, które są zasadniczymi aktami prawnymi z reprezentowanych obszarów systemu prawa⁴¹.

Kategorię przedsiębiorcy publicznego definiuje ustawa o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców⁴². Zgodnie z art. 2 pkt 4 u.p.s.f., przez pojęcie przedsiębiorcy publicznego należy rozumieć każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na sposób działania oraz formę organizacyjno-prawną, w szczególności: spółkę handlową, spółdzielnię, przedsiębiorstwo państwowe, towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych oraz bank państwowy, na którego działalność organ publiczny wywiera decydujący wpływ, niezależnie od wpływu wywieranego na niego przez inne podmioty. Ustawa ta również definiuje pojęcie

---

³⁷ M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*, s. 58.

³⁸ W Ustawie Prawo Przedsiębiorców z dnia 6 marca 2018 r. usunięto z definicji przedsiębiorcy (art. 4 u.p.p.) sformułowanie „we własnym imieniu”, dodając je przy tym do definicji działalności gospodarczej (art. 3 u.p.p.), natomiast z definicji działalności gospodarczej usunięto wykaz rodzajów działalności oraz „działalności zawodowej”.

³⁹ Por. J. Lic, M. Łuc, *Definicje pojęć „działalność gospodarcza” i „przedsiębiorca”*: (potrzeba rewizji), „PIP” 2008 2008, nr 10, s. 59-71.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 3.

⁴¹ A. Powałowski (red.), *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa–Kraków 2009, s. 48.

⁴² Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców (Dz.U. nr 191 poz. 1411 ze zm.), dalej: u.p.s.f.

przedsiębiorcy⁴³, pomijając brzmienie Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (a wcześniej Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej), powołuje się na pojęcie wynikające z dorobku Unii Europejskiej.

Prawo upadłościowe⁴⁴ do chwili zmiany ustawy w 2011 roku, posługiwało się własną definicją przedsiębiorcy⁴⁵, jednak praktycznie identyczną jak ta zawarta w przepisach kodeksu cywilnego. W rządowym uzasadnieniu noweli podkreślano brak przesłanek do różnicowania definicji w stosunku do kodeksu cywilnego, jednak jak słusznie zauważył A.W. Wiśniewski, ani jednego zdania nie poświęcono rzeczywistej przydatności tak szerokiej definicji z uwagi na cel i funkcjonowanie prawa upadłościowego⁴⁶.

W chwili obecnej przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025, 1104, 1629, 2073 i 2244 oraz z 2019 r. poz. 80), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

Podobnie w prawie restrukturyzacyjnym⁴⁷, w którym w przepisie art. 4 ust 1 pkt 1) wskazano, iż przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1025, 1104, 1629, 2073 i 2244 oraz z 2019 r. poz. 80).

Bezspornie własną definicję przedsiębiorcy tylko na swój użytek tworzy ustawa Prawo geologiczne i górnicze⁴⁸. W rozumieniu bowiem art. 6 ust.1 pkt 9 u.g.g., przedsiębiorcą jest ten, kto posiada koncesję na prowadzenie działalności regulowanej ustawą. We wcześniej uchwalonej Ustawie prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. uchylonej następnie w 2012 roku, art. 102 odsyłał do definicji przedsiębiorcy zawartej w Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Z kolei art. 2 ust.1 ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej⁴⁹, określa trzy kategorie przedsiębiorców, wyodrębniając je poprzez odwołanie się do prawa wspólnotowego⁵⁰:

- mały przedsiębiorca – małe przedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji nr 651/2014⁵¹;
- mikroprzedsiębiorca – mikroprzedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji nr 651/2014⁵²;

⁴³ Zgodnie z art. 2 pkt 5 u.p.s.f., ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy lub działalności gospodarczej – należy przez to rozumieć odpowiednio przedsiębiorcę lub działalność gospodarczą, do których mają zastosowanie reguły konkurencji określone w przepisach części trzeciej tytułu VI rozdziału 1 TWE.

⁴⁴ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 498), dalej: u.p.u.

⁴⁵ Zgodnie z art. 5 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 nr 60 poz. 535): „przedsiębiorcą” w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

⁴⁶ A. Wiśniewski, *Stan..., op. cit.*

⁴⁷ Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 243).

⁴⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. nr 16 poz. 981 ze zm.), dalej: u.g.g.

⁴⁹ Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 141), dalej: u.w.dz.i.

⁵⁰ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, (Dz.Urz. UE 2016 C 202, s. 1), dalej: TUE.

⁵¹ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE PL 26.6.2014 L 187/1).

⁵² *Ibidem.*

- średni przedsiębiorca – średnie przedsiębiorstwo w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji nr 651/2014

oraz definiuje przedsiębiorcę jako przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 1 Załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 651/2014⁵³.

W polskim ustawodawstwie można dokonać wielu podziałów kategorii przedsiębiorców, biorąc pod uwagę różne kryteria. Wybrane przez autorkę, zaprezentowano w dalszych rozdziałach książki.

W odniesieniu do prawa wspólnotowego, należy wspomnieć, że nie zawiera ono legalnej definicji przedsiębiorcy. W art. 107 TUE uregulowana została instytucja pomocy publicznej, dotycząca przedsiębiorcy, którego definicja równoznaczna jest z pojęciem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 1 załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014⁵⁴ z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108⁵⁵. Ponadto na podstawie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości⁵⁶ i opracowań przedstawicieli doktryny⁵⁷ można przyjąć, że pojęcie przedsiębiorcy obejmuje każdą samodzielną działalność podmiotu, której celem nie jest zaspokajanie codziennych potrzeb, bez względu na chęć czerpania zysku⁵⁸. Mogą to być zarówno osoby prowadzące działalność gospodarczą, jak i spółki lub stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą, a nadto organizacje non profit⁵⁹. Przy tym, działalność gospodarczą należy rozumieć jako działalność polegającą na oferowaniu towarów czy usług na określonym rynku, tj. działalność produkcyjną, dystrybucyjną oraz usługową⁶⁰. Pojęcie przedsiębiorcy w prawie wspólnotowym ma więc znacznie szerszy zakres, niż w naszym prawie krajowym.

1.1. Pojęcie przedsiębiorcy w ustawie kodeks cywilny

Prawo cywilne jest gałęzią obowiązującego w Polsce systemu prawa, stanowi trzon prawa prywatnego regulującego stosunki majątkowe i niemajątkowe osób fizycznych oraz prawnych. Podstawowym źródłem prawa cywilnego jest ustawa kodeks cywilny, która w art. 1 zawarła zakres swoich regulacji – stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi. Zwykle mianem kodeksu określanymi jest taki akt prawny, który zawiera wyodrębnioną część

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE PL 26.6.2014 L 187/1).

⁵⁵ Za przedsiębiorstwo uważa się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną. Zalicza się tu w szczególności osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz firmy rodzinne zajmujące się rzemiosłem lub inną działalnością, a także spółki lub stowarzyszenia prowadzące regularną działalność gospodarczą.

⁵⁶ Orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-41/90 Höfner i Elser przeciwko Macrotron GmbH, Zb. Orz. TS 1991, s. I-1979.

⁵⁷ B. Kurcz, *Komentarz do art. 107 TFUE* [w:] K. Kowalik-Bańczyk, M. Szwarz-Kurcz, A. Wróbel (red.), *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*, tom II, WKP 2012.

⁵⁸ T. Szymanek, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2010, s. 24.

⁵⁹ Orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 września 1999 r. w sprawie Albany, sprawa C-67/96, Zb. Orz. TS 1999, s. I-5751.

⁶⁰ Zob. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-309/9, J.C.J. Wouters, J.W. Savelbergh i Price Waterhouse Belastingadviseurs BV przeciwko Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten.

ogólną, zawierającą unormowania wspólne dla regulacji zawartych w pozostałych częściach ustawy, tak jak w przypadku kodeksu cywilnego. Stosunek cywilnoprawny jest to odmiana stosunku prawnego. Zachodzi między danymi podmiotami wtedy, gdy ze względu na normę prawa cywilnego, obowiązkiem jednego z podmiotów jest określone zachowanie w stosunku do drugiego⁶¹.

Pojęcie przedsiębiorcy w przepisach kodeksu cywilnego pojawiło się dopiero w nowelizacji ustawy z dnia 14 lutego 2003 r, mimo że wcześniej funkcjonowało już w powszechnym użyciu w języku potocznym oraz ekonomii.

Do tego czasu prawo cywilne nie miało właściwie żadnego udziału w tworzeniu regulacji stosunków podmiotów gospodarczych. Zajmowały się tym ustawy administracyjne, a definicje w nich zawarte miały wpływ na stosunki prawa prywatnego i gospodarczego.

Do czasu wprowadzenia definicji przedsiębiorcy, w stosunkach cywilnoprawnych dla oznaczenia ich podmiotów funkcjonowało głównie określenie „kupiec” lub inne pojęcia, zależnie od rodzaju dokonywanych czynności, np. „osoba fizyczna”, „dłużnik”, „właściciel” itp.⁶². O znaczeniu, jakie dla ustawodawstwa polskiego miało wprowadzenie definicji przedsiębiorcy obejmującej swoim zakresem tak wiele podmiotów będących stronami postępowań cywilnoprawnych, może świadczyć fakt dodania w kodeksie cywilnym osobnego działu III tytułu II księgi I „Przedsiębiorcy i ich oznaczenia”. Utworzenie jej było niezbędne do wykorzystywania we wszystkich stosunkach cywilnoprawnych, w których uczestniczą podmioty profesjonalnie zaangażowane w działalność gospodarczą⁶³. Tak samo niezbędnym było wyodrębnienie z kategorii osób fizycznych konsumenta⁶⁴ („bycie konsumentem” rozumiane jako przejściowa kwalifikacja osoby dokonującej czynności prawnej z przedsiębiorcą⁶⁵), w celu zapewnienia jej ochrony jako stronie słabszej, niebędącej profesjonalistą działającym w obrocie gospodarczym.

W kodeksie cywilnym uwzględniono ogólną definicję przedsiębiorcy określającą podmioty wyróżnione spośród wszystkich podmiotów prawa cywilnego i występujące w wielu innych jego przepisach, ponieważ ma szczególne znaczenie w obszarze prawa prywatnego. Niektóre przepisy regulujące stosunki prawne określone w kodeksie cywilnym jedynie je modyfikują w zakresie stosowania wobec przedsiębiorcy (np. odwołanie oferty – art. 66² k.c.), a inne wyznaczają, że po jednej lub po obu stronach występować mogą jedynie przedsiębiorcy (np. umowa leasingu – art. 709¹ i n. k.c., umowa agencyjna – art. 758 i n. k.c., umowa ubezpieczenia – art. 805 i n. k.c.).

Zgodnie z art. 43¹ k.c. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową⁶⁶. Przyjęte tu zostały dwa kryteria: podmiotowe i przedmiotowe (funkcjonalne), które muszą zachodzić łącznie. Jeśli chodzi o zakres podmiotowy, przepisy kodeksu są jasne i nie budzą wątpliwości interpretacyjnych, należy sięgać do przepisów zawartych w art. 8–21 k.c. oraz

⁶¹ P. Machnikowski, *Komentarz do art. 1 k.c.* [w:] E. Gniewek, A. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa, 2017, s. 4-5.

⁶² S. Dmowski, R. Trzaskowski [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza, część ogólna*, t. I, Warszawa 2014, s. 216.

⁶³ M. Szydło, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005, s. 69.

⁶⁴ Zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

⁶⁵ P. Machnikowski, *Komentarz...*, *op. cit.*, s. 9.

⁶⁶ Jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 33¹ §1 k.c., niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

33–42 k.c. Jednak, aby te podmioty uznać za przedsiębiorców, musi być spełniona przesłanka przedmiotowa: muszą prowadzić we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Definicja znajdująca się w kodeksie cywilnym różni się wobec tego od tej zawartej w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, wskazuje bowiem również działalność zawodową (funkcjonującą także w określeniu działalności gospodarczej zawartej w u.s.d.g. do czasu jej uchylenia). Przyjmuje się, że jest to działalność prowadzona w sposób fachowy i profesjonalny. Pojęciem „zawodowości” posługuje się kodeks cywilny, tworząc wzorzec należytej staranności, który ma zastosowanie do oceny zachowania dłużnika w stosunkach danego rodzaju. Pojęcie należytej staranności wyjaśnia wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 1993 r.: „należyta staranność dłużnika, określana przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej przez niego działalności gospodarczej (art. 355 § 2 k.c.), obejmuje także znajomość obowiązującego prawa oraz następstw z niego wynikających w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej”⁶⁷.

Powyższe skłania do wniosku, że zawodowa działalność gospodarcza to działalność wykonywana według wymagań staranności profesjonalnej, mającej zapewnić bezpieczeństwo uczestników obrotu. Pojęcie działalności zawodowej odnosi się także do działalności polegającej na wykonywaniu zawodu. Jeśli zaś działalność zawodowa jest wykonywana we własnym imieniu i na własny rachunek oraz w zakresie dotyczącym działalności gospodarczej, staje się działalnością przedsiębiorcy. Działalnością zawodową jest więc przede wszystkim wykonywanie tzw. wolnych zawodów, jednakowoż do tego rodzaju działalności można zakwalifikować także inną działalność profesjonalną wykonywaną we własnym imieniu i na własny rachunek.

Doktryna jest podzielona w kwestii wymogu posiadania przez przedsiębiorcę pełnej zdolności prawnej. Część autorów uważa (np. S. Dmowski⁶⁸, C. Kosikowski⁶⁹, M. Pawełczyk⁷⁰, W.J. Katner⁷¹), że przedsiębiorcami mogą być tylko osoby z pełną zdolnością do czynności prawnych, nie przyznając tego przymiotu osobom małoletnim i całkowicie lub częściowo ubezwłasnowolnionym. Takie stanowisko zajął również Sąd Apelacyjny w Warszawie w orzeczeniu z dnia 22 kwietnia 2009 roku⁷², w którym wskazał, iż prowadzenie działalności gospodarczej we własnym imieniu przez przedsiębiorcę wiąże się z dokonywaniem czynności prawnych przekraczających zakres wynikający z art. 14 §2 k.c.⁷³ i wymaga posiadania przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną pełnej zdolności do czynności prawnych. Również zdaniem T. Szymanka⁷⁴, osoba nieposiadająca pełnej zdolności do czynności prawnych nie może podejmować i wykonywać działalności gospodarczej, ponieważ bez zgody przedstawiciela ustawowego nie może przedsięwziąć ważnych czynności prawnych, tj. zaciągać zobowiązań lub rozporządzać

⁶⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 1993 r., sygn. III CRN 77/93.

⁶⁸ S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz...*, *op. cit.*, s. 169.

⁶⁹ C. Kosikowski, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 4, s. 20.

⁷⁰ M. Pawełczyk [w:] A. Powałowski (red.), *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 40.

⁷¹ W.J. Katner [w:] M. Pyziak-Szafnicka, P. Książak (red.), *Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz LEX*, Warszawa 2014, s. 458.

⁷² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 kwietnia 2009 r., VI ACa 1083/08, OSA 2012/4, s. 60-72.

⁷³ Zgodnie z art. 14 §1 k.c. czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna. Zgodnie z § 2 tegoż przepisu: jednakże, gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

⁷⁴ T. Szymanek...*op. cit.*

swoim prawem. Wobec tego nie mogą być uznawane za działalność gospodarczą działania i czynności podejmowane przez przedstawicieli lub pełnomocników. Przeciwnicy tego poglądu (np. M. Szydło⁷⁵, J.P. Naworski⁷⁶, W. Popiołek⁷⁷) twierdzą z kolei, że przedsiębiorcą może być także osoba fizyczna nieposiadająca pełnej zdolności prawnej, bowiem nie musi ona prowadzić działalności gospodarczej osobiście, może wykonywać działalność poprzez swojego przedstawiciela, co należy uznać za wykonywanie działalności we własnym imieniu. Ponadto, jako argument na poparcie tego stanowiska wskazywane jest, że przecież zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 13 u.s.d.g. do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wpisuje się informację o ograniczeniu lub utracie zdolności do czynności prawnych przez przedsiębiorcę oraz ustanowieniu kurateli lub opieki⁷⁸. Jednak należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż mimo istnienia takiego obowiązku, samo dokonane wpisu nie niesie ze sobą żadnych skutków dla przedsiębiorcy.

W doktrynie przeważający jest jednak pogląd, który autorka niniejszej książki uważa za słuszny, że w odniesieniu do osób fizycznych, na gruncie prawa cywilnego status przedsiębiorcy przysługuje tylko podmiotowi posiadającemu pełną zdolność do czynności prawnych. Wynika to z interpretacji art. 8–21 k.c., osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnej nie może samodzielnie, we własnym imieniu dokonywać czynności prawnych, a tym samym prowadzić działalności gospodarczej czy też zawodowej⁷⁹.

Należy jednak zauważyć, że art. 43¹ k.c. nie precyzuje, co należy rozumieć przez działalność gospodarczą, nie ma też takich definicji w pozostałych przepisach kodeksu. Poważne spory w doktrynie budzi więc zagadnienie, czy definicja „działalności gospodarczej” funkcjonująca na gruncie prawa publicznego powinna być uznana za obowiązującą również w sferze prawa cywilnego. Zgodnie z przyjętą w doktrynie zasadą, że przepisy prawne nie powinny być interpretowane w oderwaniu od pozostałych, należałoby wspomóc się przepisami Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, która to pojęcie definiuje. Jednak w judykaturze Sądu Najwyższego⁸⁰ przyjmuje się konsekwentnie, iż pojęcie „działalności gospodarczej” na gruncie prawa prywatnego ma charakter autonomiczny i wyjaśnienia jego treści należy poszukiwać w wykładni doktrynalnej i sądowej, a definicje zawarte w kolejnych ustawach o prowadzeniu działalności gospodarczej nie mają charakteru uniwersalnego i nie mogą być rozstrzygające dla wykładni prawa cywilnego⁸¹.

⁷⁵ M. Szydło, *Swoboda...*, *op. cit.*, s. 71.

⁷⁶ J.P. Naworski, *Przedsiębiorca w polskim prawie cywilnym (materialnym i procesowym). De lege lata i de lege ferenda*, Toruń 2011, s. 46, 51

⁷⁷ W. Popiołek [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny t. I. Komentarz do art. 1–449¹⁰*, Warszawa 2011, s. 217.

⁷⁸ Tak np. P. Piniór, *Komentarz do Art. 43¹ k.c.* [w] M. Habdas, M. Fras I. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom I, Warszawa 2017, s. 306.

⁷⁹ J.P. Naworski, *Przedsiębiorca w polskim prawie cywilnym...*, *op. cit.*, s. 46.

⁸⁰ Por. m.in. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1991 r., III CZP 53/91, nie publ.; Uchwała z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNC 1992, nr 5, poz. 65; Uchwała z dnia 26 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002, nr 12, poz. 149; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13, OSP 2016, nr 12, poz. 113; Wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., I CSK 1003/14, nie publ.; Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1999 r., III CKN 372/98, OSNC 2000, nr 4, poz. 81.

⁸¹ Por. Uchwała SN z dnia 13 kwietnia 2017 r., III CZP 3/17.

W doktrynie spory budzi również zagadnienie, czy można uznać za przedsiębiorcę rolnika indywidualnego. Jest to kwestia bardzo istotna z uwagi na konieczność stosowania w takim wypadku przepisów dotyczących przedsiębiorcy, np. przepisów regulujących szczególne tryby zawierania umów, stosowania terminów przedawnienia, należytej staranności, którą to określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności (art. 355 § 2 k.p.c.), czy rozpoznawania spraw sądowych z udziałem rolnika przez sądy gospodarcze. Analizując poglądy wyrażone w orzecznictwie i doktrynie⁸² należy przyjąć, że żadna norma prawa prywatnego nie wskazuje na to, że rolnik indywidualny nie jest przedsiębiorcą. Z uwagi, że art. 43¹ k.c. nie wprowadza do definicji przedsiębiorcy wyłączeń, należy uznać, że rolnik indywidualny może być uznany za przedsiębiorcę na gruncie kodeksu cywilnego, ale jednocześnie może nim nie być, o ile nie wypełnia przesłanek wskazanych w art. 3 u.p.p.⁸³ w odniesieniu do definicji działalności gospodarczej. Jednak nie można, zdaniem autorki, zaakceptować ogólnego stwierdzenia, że każdy rolnik to przedsiębiorca. Należy bowiem wziąć pod uwagę, że nie można zrównać rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne na dużą skalę (prosperujące jak wysokodochodowe przedsiębiorstwo), z rolnikiem, który nie uczestniczy w obrocie gospodarczym i prowadzi jedynie niewielkie gospodarstwo zaspokajające tylko potrzeby jego rodziny⁸⁴. Każdy przypadek wobec tego należy rozpatrywać indywidualnie, choć problematyczne może być ustalenie kryteriów o tym decydujących. Przyjmuje się, że należy brać pod uwagę m.in. zakres prowadzonej działalności rolniczej, jej model, czy stopień organizacyjny⁸⁵. Z pewnością nie jest takim kryterium fakt niezarejestrowania takiej działalności w Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej, gdyż w prawie cywilnym przyjmowana jest materialnoprawna a nie formalna definicja przedsiębiorcy i wpis do rejestru nie jest tu warunkiem.

Osoby prawne mogą zostać uznane za przedsiębiorców niezależnie od tego, w jaki sposób i w jakim celu zostały powołane⁸⁶. Warunkiem niezbędnym jednak jest prowadzenie przez nie działalności gospodarczej lub zawodowej we własnym imieniu. Działalność wykonywana przez spółki kapitałowe (spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością), co należy podkreślić, nie zawsze wypełnia przesłanki do uznania jej za działalność gospodarczą. Podmioty takie mogą przecież powstawać nie dla osiągnięcia zysków, a jedynie w innych celach gospodarczych⁸⁷, niezarobkowych, jak np. charytatywnych czy społecznych. Są to podmioty, które co prawda osiągają zyski z prowadzonych działalności, jednak służy on do wypełniania statutowych funkcji tego podmiotu. Mowa tu o organizacjach *non profit*. Pomimo że zgodnie z art. 36 u.k.r.s. są wpisywane do rejestru przedsiębiorców, nie posiadają statusu przedsiębiorcy w świetle przepisów kodeksu

---

⁸² Uchwała SN z dnia 26 lutego 2015 r., sygn. akt III CZP 108/14; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2017 r., I ACa 892/16; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13, LEX nr 1509115, Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 września 2016 r., I ACa 314/16.

⁸³ K. Chojna, *Problem klasyfikacji rolnika indywidualnego jako przedsiębiorcy*, <http://www.naszawokanda.pl/publikacja/149/problem-klasyfikacji-rolnika-i/?page=4> (data: 31.01.2019).

⁸⁴ Uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91.

⁸⁵ Wyrok SN z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13.

⁸⁶ S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz...*, *op. cit.*, s. 170.

⁸⁷ Zgodnie z art. 151 § 1 k.s.h.: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym, chyba że ustawa stanowi inaczej.

cywilnego (art. 43¹ k.c.), jeżeli nie prowadzą działalności gospodarczej⁸⁸. Do osób prawnych będących przedsiębiorcami zaliczane są ponadto: spółki europejskie, spółdzielnie, spółdzielnie europejskie, przedsiębiorstwa państwowe, instytuty badawcze, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, towarzystwa reasekuracji wzajemnej, instytucje gospodarki budżetowej. Z kolei stowarzyszenia lub fundacje, które z reguły nie są przedsiębiorcami, mogą za takie zostać uznane dokonując dodatkowo wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS (Krajowy Rejestr Sądowy).

Przepis art. 33 k.c. określa, że osobami prawnymi są Skarb Państwa oraz jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególnie przyznają osobowość prawną. W prawie prywatnym o tym, kto może być podmiotem stosunków cywilnoprawnych rozstrzyga sam ustawodawca, przyznając zdolność prawną. Z powyższego wynika, że osobą prawną jest tylko ta jednostka, którą k.c. za taką uznaje oraz że uznanie za taką osobę jest równoznaczne z posiadaniem zdolności prawnej.

W myśl art. 37 § 1 k.c. jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Organ rejestrowy kontroluje, czy zostały spełnione pozostałe warunki powstania osoby prawnej.

Przedsiębiorca działa pod firmą, która w rozumieniu kodeksu jest jego nazwą. Służy ona oznaczeniu zarówno osób fizycznych, jak i prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobą prawną, ale posiadających zdolność prawną i prowadzących działalność gospodarczą. Zakres tego pojęcia nie obejmuje przedsiębiorstwa, które jest przedmiotem prawa podmiotowego⁸⁹. Przedsiębiorstwo bowiem, w świetle prawa cywilnego (55¹ k.c.), to zorganizowany zespół składników niematerialnych i materialnych (m.in. nazwa przedsiębiorstwa, prawa z umów najmu, własność nieruchomości, wierzytelności) przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko, ale może być poza tym włączony element dodatkowy, np. pseudonim, nazwa, slogan. Jeśli chodzi o osoby prawne, nazwa może być dowolnie kształtowana, przy czym musi zawierać określenie jej formy prawnej, które może być podawane w skrócie (np. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Sp. z o.o.)

W art. 43¹ k.c. została utworzona definicja przedsiębiorcy, lecz w wielu pozostałych przepisach kodeksu ustawodawca używa jego opisowego określenia. Termin ten nie musi występować dosłownie. Wystarczy, że jakiś podmiot ma cechy wykazane w definicji. Często używane są takie określenia, jak np. ubezpieczyciel, bank, zakład, które jednoznacznie wskazują, że chodzi o przedsiębiorcę⁹⁰.

1.2. Pojęcie przedsiębiorcy w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców weszła w życie 30 kwietnia 2018 r. i zastąpiła Ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, która z kolei została zastąpiona Ustawą z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej. W rozumieniu art. 2 u.p.d.g. podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą była osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna nieposiadająca zdolności prawnej, utworzona

⁸⁸ P. Piniór..., *op. cit.*

⁸⁹ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2011, s. 212.

⁹⁰ *Ibidem*, s. 211.

zgodnie z prawem, jeżeli jej przedmiot działania obejmował prowadzenie działalności gospodarczej. Konstrukcja ww. definicji budziła duże zastrzeżenia. Zarzucano jej między innymi zbyt wąskie ujęcie podmiotowe oraz niepotrzebne wskazanie szeregu wyłączonych zawodów, których przedstawiciele nie uznaje się za przedsiębiorców⁹¹. Ponieważ uważano to pojęcie za niedopracowane, w literaturze często postulowano potrzebę korekty, w postaci albo zmian w ramach ustawy prawo działalności gospodarczej⁹², albo poprzez uregulowanie pojęcia w kodeksie cywilnym⁹³, bądź też poprzez ujednoczenie pojęcia przedsiębiorcy w sferze prawa prywatnego i publicznego⁹⁴. Duże nadzieje pokładano w przyszłej Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, po przeanalizowaniu jej projektu⁹⁵.

Pojęcie przedsiębiorcy użyte pierwotnie w art. 4 ust. 1 u.p.dz.g., a obecnie w art. 4 ust. 1 u.p.p. zostało zdefiniowane po to, aby w sposób właściwy rozpoznawać odpowiednie podmioty i móc nakładać na nie prawidłowo prawa oraz obowiązki. Jest pojęciem zdefiniowanym w sposób odpowiadający obecnej sytuacji gospodarczej, jednak nadal wymaga objaśnień i komentarzy, aby mogło być odpowiednio stosowane.

Z treści art. 4. ust. 1. u.p.p. wynika, że przedsiębiorcą w rozumieniu tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 u.p.p.). Definicja ta konstruuje znaczenie terminu przedsiębiorca, opierając się na przesłankach podmiotowych, przedmiotowych i funkcjonalnych a dla kwalifikacji jako przedsiębiorcy niezbędne jest, aby wszystkie wobec konkretnego podmiotu zachodziły łącznie⁹⁶.

Przesłanka podmiotowa wskazuje kto może być uznany za przedsiębiorcę – osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, którym inna ustawa przyznaje zdolność prawną. Przesłanka przedmiotowa to prowadzenie działalności gospodarczej, natomiast funkcjonalna zawarta jest w definicji działalności gospodarczej⁹⁷ – jest to prowadzenie ww. działalności we własnym imieniu. Umieszczenie warunku prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu w definicji właśnie działalności gospodarczej, a nie jak dotychczas (w poprzednio obowiązującej ustawie o swobodzie działalności gospodarczej) w definicji przedsiębiorcy, spotkało się z wyraźną krytyką części przedstawicieli doktryny⁹⁸. Krytyką na tyle uzasadnioną, że w efekcie przekonującą do trafności postulatu o potrzebie stworzenia *de lege ferenda* pojęcia działalności gospodarczej w przepisach kodeksu cywilnego⁹⁹, którego to postulatu autorka niniejszego opracowania jest również (niezmiennie) od dawna zwolenniczką.

---

⁹¹ J. Olszewski, *Pojęcie „przedsiębiorca” w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, LXVI, z. 4, s. 73.

⁹² C. Kosikowski, *Polskie publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2001, s. 31.

⁹³ J. Frąckowiak, *Ustawodawstwo dotyczące przedsiębiorców pod rządami zasady jedności prawa cywilnego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2000, nr 3, s. 9.

⁹⁴ A. Kidyba, *Co nowy akt prawny czy jego nowelizacja to inna definicja. Galimatias z przedsiębiorcami*, „Rzeczpospolita” 18–19 czerwca 2003 r., nr 141.

⁹⁵ J. Olszewski, *Pojęcie...*, *op. cit.*, s. 80.

⁹⁶ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 201.

⁹⁷ Zgodnie z art. 3 u.p.p. działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

⁹⁸ Zob. W.J. Katner, *Zakres tzw. konstytucji biznesu. Kontrowersje wokół pojęcia przedsiębiorcy w ustawie – Prawo przedsiębiorców z 2018 r.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019, nr 1.

⁹⁹ *Ibidem*; także J.P. Naworski, *Przedsiębiorca v. konsument w prawie polskim*, „Studia Prawa Prywatnego” 2018, nr 1, s. 28 i n.

Przedsiębiorcą może być osoba fizyczna o pełnej zdolności do czynności prawnych w rozumieniu przepisów prawa cywilnego. W przypadku osób fizycznych będących cudzoziemcami, należy oprzeć się na przepisach Ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹⁰⁰. Zgodnie z art. 1 u.z.u.p.z. reguluje ona podejmowanie i wykonywanie działalności gospodarczej przez osoby zagraniczne na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, czasowe oferowanie lub świadczenie usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez osoby zagraniczne będące przedsiębiorcami oraz określa zasady tworzenia przez osoby zagraniczne będące przedsiębiorcami oddziałów i przedstawicielstw w Rzeczypospolitej Polskiej.

Z kolei jeśli chodzi o osoby prawne, z art. 4 ust. 1 u.p.p. wynika, że status przedsiębiorcy ma każda osoba prawna podejmująca i wykonująca działalność gospodarczą w rozumieniu tej ustawy. Odnośnie jednostek organizacyjnych, które nie mają osobowości prawnej, należy zaznaczyć, że status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ust. 1 u.p.p. mają te, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. A więc nie każda ułomna osoba prawna (czyli taka, która nie ma osobowości prawnej a legitymuje się zdolnością prawną) spełnia warunki, aby uznać ją za przedsiębiorcę. Zgodnie z art. 4 ust. 1 u.p.p., może to nastąpić tylko wówczas, gdy odrębna ustawa przyzna jej możliwość wykonywania działalności gospodarczej w rozumieniu komentowanej ustawy.

W myśl art. 4 ust 2 u.p.p., za przedsiębiorców uznaje się także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Należy wyraźnie zaznaczyć, że pojęcie przedsiębiorcy obejmuje wyłącznie wspólników, a nie spółkę.

Zgodnie z art. 3 u.p.p., działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Nie jest wobec tego przedsiębiorcą osoba, która podejmuje jedynie dorywczo określoną działalność, pomimo wypełnienia pierwszej przesłanki, tj. zarobkowego charakteru. Działalność prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły przyjmuje z reguły postać prowadzenia przedsiębiorstwa. Definicja działalności gospodarczej w obecnym brzmieniu, w przeciwieństwie do definicji dotychczasowej zawartej w u.s.d.g. oraz nadal w kodeksie cywilnym, nie zawiera wskazania na działalność zawodową. Przed zmianą, przy braku ogólnej definicji działalności zawodowej w obowiązujących aktach prawnych¹⁰¹, rozdziło to problemy interpretacyjne dotyczące kwestii tzw. wolnych zawodów¹⁰² i skłaniało do wsparcia się pomocniczo orzecznictwem oraz objaśnieniami zawartymi w literaturze. Z uzasadnienia ustawodawcy wynika, iż problem ten ma obecnie wymiar jedynie historyczny z uwagi na fakt rozstrzygnięcia co do tego, że wykonujący wolny zawód jest przedsiębiorcą, a obecnie każdą działalność zawodową można uznać za działalność gospodarczą, jeśli ma charakter zarobkowy, zorganizowany i ciągły i z tego powodu zapis o działalności zawodowej został usunięty¹⁰³. Prowadzenie działalności we własnym imieniu oznacza, że podmiot ją prowadzący dokonuje w swoim imieniu wszelkich z nią związanych czynności prawnych, zawiera umowy, zaciąga zobowiązania i odpowiada za nie.

---

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2018 poz. 649 ze zm.), dalej: u.z.p.z.

¹⁰¹ B. Gneta, *Umowa konsumencka w polskim prawie cywilnym i prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2013, s. 103.

¹⁰² Szerzej o tym zagadnieniu M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 171-174.

¹⁰³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Prawo przedsiębiorców. Druk nr 2051 z 21.11.2017 r., s. 20.

Przesłanki prowadzenia działalności we własnym imieniu z pewnością nie spełniają pracownicy najemni. Dopiero spełnienie tych przesłanek, tj. wykonywania działalności gospodarczej, w rozumieniu zawartej w u.p.p. definicji, w imieniu własnym przez wskazane podmioty, pozwala na stwierdzenie, że są przedsiębiorcami w rozumieniu u.p.p.

Zarobkowy cel działalności gospodarczej wiąże się z jej odpłatnością i stanowi cechę każdej działalności gospodarczej. Nie mają więc takiego charakteru działania, których celem jest wyłącznie zaspokojenie potrzeb własnych. Jednak jak stwierdził Sąd Najwyższy¹⁰⁴, brak jest podstaw do przyjęcia, że wyznacznikiem tego pojęcia jest kryterium zysku. Wystarczające jest podporządkowanie działalności regułom racjonalnego gospodarowania, polegającym na staraniach osiągnięcia maksymalnego efektu przy minimalnym nakładzie środków lub minimalnego zużycia środków dla osiągnięcia pożądanego, planowanego efektu (por. uzasadnienia uchwał składów siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNCP 1992, nr 2, poz. 17 oraz z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców akcentuje w art. 3, że działalność gospodarcza jest wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Organizacja działalności gospodarczej to m.in. zastosowanie się do szeregu przepisów określających formy organizacyjno-prawne, poprzez rejestrację działalności, zgłoszenia i pozostałe czynności wymagane przez ww. przepisy prawa. Element ciągłości to cecha, która wskazuje na względnie stały zamiar wykonywania działalności gospodarczej, co jednocześnie wcale nie wyklucza działalności sezonowej, prowadzonej do momentu osiągnięcia stawianego sobie zarobkowego celu. Przepis art. 5 ust. 1 u.p.p. mówi, że nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana przez osobę fizyczną, której przychód należny z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w Ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2017 r. poz. 847 oraz z 2018 r. poz. 650), i która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej.

Jak wskazuje art. 6 ust. 1 u.p.p., jej przepisów nie stosuje się do działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego; wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów; wyrobu wina przez producentów będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w ciągu roku gospodarczego, o których mowa w art. 17 ust. 3 Ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina (Dz.U. z 2016 r. poz. 859, z 2017 r. poz. 624 oraz z 2018 r. poz. 650); jak i działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c u.p.d.f.

1.3. Ustawy uwzględniające definicję przedsiębiorcy zawartą w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców

W polskim prawodawstwie bardzo często wykorzystywane jest odsyłanie przez ustawodawcę do definicji pojęcia „przedsiębiorca” zawartej w u.p.p. Zdaniem autorki, jest to bardzo dobra metoda legislacyjna służąca uporządkowaniu panującego w tej materii chaosu terminologicznego, ale głównie w przypadku, gdy jest to odesłanie bezpośrednie, bez dodatkowych zapisów, wskazujące tożsame znaczenie pojęcia „przedsiębiorca” z zawartym w omawianej ustawie.

---

¹⁰⁴ Uchwała SN z dnia 24 lipca 2013 r., sygn. akt III CZP 43/13.

Ustawy, które w sposób bezpośredni odsyłają do definicji przedsiębiorcy zawartej w u.p.p., nie modyfikując znaczenia samego pojęcia przedsiębiorcy¹⁰⁵ to:

Ustawa o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi z 2010 r.¹⁰⁶

Art. 1 ust. 1 u.w.p.d. reguluje udzielanie pomocy przedsiębiorcom, w rozumieniu art. 4 ust. 1 u.p.p. którzy ponieśli szkodę w wyniku powodzi z 2010 r., z wyłączeniem przedsiębiorców wykonujących działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Ustawa o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego¹⁰⁷

Art. 3 pkt 24 u.m.w.p. wskazuje, że ilekroć jest mowa o przedsiębiorcy – należy przez to rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212).

Ustawa o ochronie baz danych¹⁰⁸

Art. 5 u.b.d. wskazuje jako podmiot objęty ochroną baz danych producenta, który jest przedsiębiorcą w rozumieniu Ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 10 poz. 1178, z 2000 r. nr 86 poz. 958 i nr 114 poz. 1193 oraz z 2001 r. nr 49 poz. 509 i nr 67 poz. 679 i nr 102 poz. 1115)¹⁰⁹.

Ustawa o bateriach i akumulatorach¹¹⁰

Art. 6 pkt 12 u.b.a. mówi, że użyte w ustawie określenia oznaczają: przedsiębiorca – przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212).

---

¹⁰⁵ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 307.

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 12 sierpnia 2010 r. o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi z 2010 r. (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 519), dalej: u.w.p.d.

¹⁰⁷ Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 45), dalej: u.m.w.p.

¹⁰⁸ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. nr 128 poz. 1402 ze zm.), dalej: u.b.d.

¹⁰⁹ W art. 5 u.b.d. zawarto odniesienie do nieaktualnej definicji przedsiębiorcy, nie uwzględniono bowiem uchwalonej później ustawy Prawo przedsiębiorców. W tej sprawie w grudniu 2018 r. zostały złożone petycje indywidualne do Sejmu RP oraz Senatu RP, w wyniku których Komisja ds. petycji Sejmu RP wystąpiła z dezyderatem do Prezesa Rady Ministrów o uwzględnienie postulatów zawartych w petycji w projektach, nad którymi pracuje rząd (*Zapis przebiegu posiedzenia komisji 27-03-2019*, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/biuletyn.xsp?skmr=PET-178> (dostęp: 25.07.2019), a Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP przekazała petycję do Rządowego Centrum Legislacji.

¹¹⁰ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 521), dalej: u.b.a.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹¹¹

Art. 39 c u.z.i.r. mówi, że z usług rynku pracy, o których mowa w art. 36 i art. 38 u.z.i.r., w zakresie określonym dla pracodawców, mogą korzystać przedsiębiorcy w rozumieniu Ustawy – Prawo przedsiębiorców, niebędący pracodawcami w rozumieniu ustawy.

Ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych¹¹²

Art. 2 pkt 1 u.t.z.t. wskazuje, że przepisy u.t.z.t. stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są: przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212).

Ustawa o Inspekcji Handlowej¹¹³

Art. 2 ust. 1 u.i.h. stanowi, iż ilekroć w ustawie jest mowa o: przedsiębiorcy – należy przez to rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629 i 1633).

Ustawa o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości¹¹⁴

Art. 3 ust.1 u.p.a.r. wskazuje, że ilekroć w u.p.a.r. jest mowa o przedsiębiorcy, należy przez to rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212).

Ustawa o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych¹¹⁵

Art. 3 ust. 14 u.h. stanowi, że przez przedsiębiorcę należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212) i przedsiębiorcę zagranicznego w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 649 i 1293).

---

¹¹¹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1265), dalej: u.z.i.r.

¹¹² Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 118), dalej: u.t.z.t.

¹¹³ Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1930), dalej: u.i.h.

¹¹⁴ Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 310), dalej: u.p.a.r.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (tekst jednolity: Dz.U.2019 poz. 238), dalej: u.h.

Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej¹¹⁶

Art. 2 pkt 9 b u.o.p.z. wskazuje, że przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest przedsiębiorca w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629 i 1633), dokonujący importu lub wewnątrzwspólnotowego nabycia produktów, w tym na potrzeby własne, oraz wytwórca wprowadzający produkty na terytorium kraju.

Ustawa o radiofonii i telewizji¹¹⁷

Art. 4. pkt 27 u.r.t. mówi, że w rozumieniu u.r.t. przedsiębiorcą jest przedsiębiorca w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212).

Ustawa o izbach gospodarczych¹¹⁸

Art. 12¹ ust. 4 u.i.g. stanowi, iż: członkami izb gospodarczych, o których mowa w ust. 1 u.i.g., mogą być przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212) oraz przedsiębiorcy zagraniczni w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 649 i 1293).

Ustawa o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy¹¹⁹

Art. 2 ust.1 u.p.p.p. stanowi, że: restrukturyzacją mogą być objęci przedsiębiorcy w rozumieniu art. 2 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. poz. 1178, z późn. zm.).

Art. 3 pkt 45 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi¹²⁰

Art. 3 pkt 45 u.s.i.f. wskazuje, że przedsiębiorcą w rozumieniu u.s.i.f. jest przedsiębiorca, o którym mowa w art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629 i 1633).

---

¹¹⁶ Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1932), dalej: u.o.p.z.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 361), dalej: u.r.t.

¹¹⁸ Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 579), dalej: u.i.g.

¹¹⁹ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 144), dalej: u.p.p.p.

¹²⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2286), dalej: u.s.i.f.

Ustawa Prawo bankowe¹²¹

Art. 4 ust. 1 pkt 16 a u.p.b. definiuje przedsiębiorcę jako przedsiębiorcę, o którym mowa w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629 i 1633).

Należy podkreślić, że w sytuacji, gdy konkretna ustawa nie posługuje się pojęciem przedsiębiorcy, a nie zawiera jego definicji lub odesłania do definicji legalnej w innej ustawie, organy administracji i sądy stosujące prawo odwołują się do regulacji zawartych w u.p.p.¹²².

1.4. Ustawy uwzględniające odmienną definicję przedsiębiorcy od tej zawartej w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców¹²³

Art. 2 ust. 1 pkt 12 Ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej

Użyte w u.w.dz.i. określenia oznaczają: „przedsiębiorca” (art. 2 pkt 12 u.w.dz.i.) – przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 1 załącznika I do rozporządzenia Komisji nr 651/2014¹²⁴. Za przedsiębiorstwo uważa się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną. Zalicza się tu w szczególności osoby prowadzące działalność na własny rachunek oraz firmy rodzinne zajmujące się rzemiosłem lub inną działalnością, a także spółki lub konsorcja prowadzące regularną działalność gospodarczą.

Art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym¹²⁵

Ileokroć w u.p.n.p.r. jest mowa o: przedsiębiorcy – rozumie się przez to osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które prowadzą działalność gospodarczą lub zawodową, nawet jeżeli działalność ta nie ma charakteru zorganizowanego i ciągłego, a także osoby działające w ich imieniu lub na ich rzecz.

---

¹²¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2187), dalej: u.p.b.

¹²² Z. Szażyk, A. Szafranski, *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2010, s. 77-78.

¹²³ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 307.

¹²⁴ Załącznik I do rozporządzenia Komisji WE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Ur. UE L 187 z 26.06.2014 r.).

¹²⁵ Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2070), dalej: u.p.n.p.r.

Art. 2 pkt 13 Ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych¹²⁶

W rozumieniu u.i.n.: przedsiębiorcą – jest przedsiębiorca w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646) lub każda inna jednostka organizacyjna, niezależnie od formy własności, którzy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zamierzają realizować lub realizują związane z dostępem do informacji niejawnych umowy lub zadania wynikające z przepisów prawa.

Art. 4 pkt 1 Ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

Ileokroć w ustawie jest mowa o: przedsiębiorcy – rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629, 1633 i 2212), a także:

- a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców;
- b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu;
- c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4 u.o.k.k., nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13 u.o.k.k.;
- d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 u.o.k.k., z wyłączeniem przepisów dotyczących koncentracji.

Art. 2 ust. 1 pkt 4–5 Ustawy z dnia 22 września 2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców

Ileokroć w u.p.s.f. jest mowa o: przedsiębiorcy lub działalności gospodarczej – należy przez to rozumieć odpowiednio przedsiębiorcę lub działalność gospodarczą, do których mają zastosowanie reguły konkurencji określone w przepisach części trzeciej tytułu VI rozdziału 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską¹²⁷. Ileokroć w u.p.s.f. jest mowa o: przedsiębiorcy publicznym – należy przez to rozumieć każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na sposób działania oraz formę organizacyjno-prawną, w szczególności spółkę handlową, spółdzielnię, przedsiębiorstwo państwowe, towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych oraz bank państwowy, na którego działalność organ publiczny wywiera decydujący wpływ, niezależnie od wpływu wywieranego na niego przez inne podmioty.

¹²⁶ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. 2018 poz. 412), dalej: u.i.n.

¹²⁷ Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) (Dz.Urz. UE 2006 C 321E), dalej: TWE.

Art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw¹²⁸

Użyte w u.s.m.p. określenia oznaczają: „przedsiębiorca” – przedsiębiorcę w rozumieniu Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646, 1479, 1629 i 1633) wykonującego działalność gospodarczą w zakresie:

- a) wytwarzania, transportowania, magazynowania lub wprowadzania do obrotu paliw albo
- b) wprowadzania do obrotu paliw stałych.

Art. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 4 marca 2005 r. o Krajowym Funduszu Kapitałowym¹²⁹

Przedsiębiorcy to mikroprzedsiębiorcy oraz mali i średni przedsiębiorcy spełniający warunki określone w załączniku I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1).

Art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców¹³⁰

Ilekróć w u.r.p. jest mowa o: przedsiębiorcy – rozumie się przez to przedsiębiorcę określonego w art. 2 ust. 2 i 3 ustawy prawo działalności gospodarczej mającego miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będącego podatnikiem, płatnikiem, następcą prawnym lub osobą trzecią odpowiadającą za zaległości podatkowe albo innego zobowiązanego do uiszczenia należności, o których mowa w art. 6 u.r.p.

Art. 2 pkt 3 Ustawy z dnia 30 marca 2001 r. o rolniczych badaniach rynkowych¹³¹

Użyte w u.r.b.r. określenia oznaczają: „przedsiębiorca” – przedsiębiorcę w rozumieniu Ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej, a także osoby fizyczne lub prawne prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu, hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa oraz rybactwa śródlądowego.

---

¹²⁸ Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 427), dalej: u.s.m.p.

¹²⁹ Ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o Krajowym Funduszu Kapitałowym (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 901), dalej: u.k.f.k.

¹³⁰ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2042), dalej: u.r.p.

¹³¹ Ustawa z dnia 30 marca 2001 r. o rolniczych badaniach rynkowych (tekst jednolity: Dz.U. 2015 poz. 1160), dalej: u.r.b.r.

Art. 3 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej¹³²

Ilekcroć w u.p.w.p. jest mowa o: przedsiębiorcy – rozumie się przez to osobę prowadzącą w celach zarobkowych działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, lub usługową, zwaną dalej „działalnością gospodarczą”.

Art. 3 pkt 9 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹³³

Przez działalność gospodarczą rozumie się każdą działalność zarobkową w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. poz. 646), w tym wykonywanie wolnego zawodu, a także każdą inną działalność zarobkową wykonywaną we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność – do przedsiębiorców.

Art. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 5 kwietnia 2002 r. o europejskich radach zakładowych¹³⁴

Ilekcroć w u.e.r.z. jest mowa o przedsiębiorcy – należy przez to rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną oraz niemającą osobowości prawnej spółkę prawa handlowego, która zawodowo, we własnym imieniu, podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą, jak również działalność wytwórczą w rolnictwie, w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego.

Art. 43 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33 § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Art. 2 Ustawy z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych¹³⁵

Ilekcroć w: u.o.o.b jest mowa o: krajowym przedsiębiorcy – należy przez to rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, mającą miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium RP oraz prowadzącą działalność gospodarczą.

---

¹³² Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 776), dalej: u.p.w.p.

¹³³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 800), dalej: u.o.p.

¹³⁴ Ustawa z dnia 5 kwietnia 2002 r. o europejskich radach zakładowych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1247), dalej: u.e.r.z.

¹³⁵ Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych (tekst jednolity: Dz.U. 2013 poz. 370), dalej: u.o.o.b.

Art. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych¹³⁶

Użyte w u.z.f.ś. określenia oznaczają: „przedsiębiorca” – osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, jeżeli przedmiot jej działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Art. 6 pkt Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze

W rozumieniu u.g.g. przedsiębiorcą jest podmiot posiadający koncesję na prowadzenie działalności regulowanej ustawą.

Art. 2 Ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji

Przedsiębiorcami, w rozumieniu u.z.k., są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową, uczestniczą w działalności gospodarczej.

Art. 22 pkt 2 Ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej¹³⁷

Przepisy u.p.o.o. dotyczące przedsiębiorców – stosuje się do osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, które prowadzą działalność gospodarczą.

---

¹³⁶ Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1316), dalej: u.z.f.ś.

¹³⁷ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1459), dalej: u.p.o.o.

Rozdział 2.

Podział przedsiębiorców – kryterium własnościowe oraz miejsca wykonywania działalności

Prawo gospodarcze to zbiór norm odnoszących się do działalności gospodarczej, w literaturze dzielone na prawo publiczne i prywatne. Normy prawa prywatnego regulują stosunki między autonomicznymi podmiotami, którym przysługują własne, prawnie chronione, sfery interesów majątkowych, a także niemajątkowych (osobistych)¹³⁸.

Prawo publiczne natomiast to prawo, w ramach którego organ władzy publicznej jest uprawniony do jednostronnego określania, w granicach prawa, treści praw i obowiązków podmiotów jemu podporządkowanych – jest to relacja między administracją publiczną a jednostką¹³⁹.

Część prawa publicznego określająca zakres wpływu państwa na gospodarkę to prawo gospodarcze administracyjne, które reguluje m.in. warunki rozpoczęcia, prowadzenia i zakończenia działalności gospodarczej, rodzaje działalności wymagających uzyskania koncesji, zezwoleń, czy licencji.

Przyjmuje się, że publiczne prawo gospodarcze musi opierać się na regulacjach prawnych zawartych w Konstytucji RP, które zawierają trzy podstawowe zasady: wolność gospodarcza (art. 20 Konstytucji RP), wolność wykonywania zawodu oraz prawo do własności (w znaczeniu art. 21 Konstytucji RP w odniesieniu do ogółu praw majątkowych¹⁴⁰).

Na gruncie prawa państwo – głównie poprzez samorządy – podejmuje działania, także jako przedsiębiorca, mające na celu realizację zadań służących zaspokajaniu zbiorowych potrzeb społecznych.

Należy zaznaczyć, że można wyodrębnić dwa główne obszary regulacji zawartych w przepisach publicznego prawa gospodarczego. Pierwszy z nich to przepisy, na podstawie których podmioty publiczne wpływają na sposób podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, czyli na przykład te, które przyznają organom administracji publicznej kompetencje do wydawania w formie decyzji administracyjnej zgody na podjęcie określonego rodzaju działalności gospodarczej. Drugi obszar to regulacje prawne dotyczące bezpośredniego udziału podmiotów publicznych w działalności gospodarczej na tych samych bądź zbliżonych zasadach jak pozostali przedsiębiorcy¹⁴¹.

Natomiast prawo prywatne jest oparte na zasadzie równości stron i swobody umów (art. 353¹ k.c.), ich prawa i obowiązki wynikają z ich wzajemnych decyzji. Przepisy prawa prywatnego regulują stosunki pomiędzy przedsiębiorcami oraz przedsiębiorcami a konsumentami, określają ustrój oraz organizację przedsiębiorców.

Na podstawie treści Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej można stwierdzić, że wyróżnia się dwa rodzaje własności – prywatną i publiczną¹⁴².

---

¹³⁸ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 2.

¹³⁹ H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski (red.), *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjno-prawne*, Warszawa 2009, s. 208.

¹⁴⁰ A. Szafrąński, *Przedsiębiorca publiczny wobec wolności gospodarczej*, Warszawa 2008, s. 62.

¹⁴¹

http://kppg.us.edu.pl/index.php/index.php?option=com_content&view=article&id=265
(dostęp: 31.01.2019).

¹⁴² A. Szafrąński, *Przedsiębiorca...*, *op. cit.*, s. 82.

Ustawodawca wskazuje na własność prywatną jako podstawę ustroju społeczno-gospodarczego w Polsce, więc pojęcie przedsiębiorcy odnosi się głównie do przedsiębiorcy prywatnego.

Własność publiczna natomiast (państwowa i samorządowa) to majątek publiczny, który można podzielić na fiskalny, administracyjny i dobra publiczne. Od własności prywatnej różni ją to, że jest wykorzystywana do wykonywania zadań publicznych. Jest to głównie majątek Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, również samorządów zawodowych (choć nie wszyscy zgadzają się z tym poglądem¹⁴³), a także utworzonych przez władze publiczne osób prawnych, których mienie jest w całości mieniem państwowym i komunalnym.

Tak jak w przypadku własności prywatnej, własność państwowa podlega sformalizowanym procedurom zarządzania oraz kontroli, stworzonym na podstawie m.in. ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴⁴, ustawy o finansach publicznych¹⁴⁵, czy ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych¹⁴⁶.

Przedsiębiorcami publicznymi mogą być m.in. jednoosobowe spółki Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego. Uczestniczą one w obrocie gospodarczym tak samo jak przedsiębiorcy prywatni, ale podlegają specyficznym przepisom prawa. Przedsiębiorcy prywatno-publiczni z kolei, to podmioty o kapitale mieszanym, nad którymi sprawowany jest nadzór przez osoby mianowane przez administrację publiczną lub wyłonione w drodze konkursu. Podmioty te są przedsiębiorcami publicznymi, o ile ponad połowę ich kapitału stanowi kapitał publiczny. Wtedy bez znaczenia jest, czy państwo ma decydujący wpływ na działania przedsiębiorcy, czy też nie.

Ponieważ wraz z rozwojem cywilizacyjnym zwiększa się skala wykonywanych działań związanych z rozwojem państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz ponoszone są większe koszty ich funkcjonowania, bardzo ciekawym i potrzebnym rozwiązaniem jest partnerstwo publiczno-prywatne, polegające na współpracy obu sektorów: prywatnego i publicznego.

Istotnym kryterium podziału w odniesieniu do kategorii przedsiębiorców jest miejsce wykonywania działalności gospodarczej. W Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców nie zawarto definicji przedsiębiorcy zagranicznego. Uwzględniono ją w art. 3 pkt 7 u.z.p.z. Zgodnie ze wskazaną regulacją prawną, przedsiębiorca zagraniczny to osoba zagraniczna wykonująca działalność gospodarczą za granicą oraz obywatel polski wykonujący działalność gospodarczą za granicą. Z uwagi na fakt, że ustawodawstwo polskie nie zawiera definicji pojęcia przedsiębiorcy krajowego, przyjęło się, że przedsiębiorca niebędący osobą zagraniczną lub obywatelem polskim i niewykonyjący działalności gospodarczej za granicą jest przedsiębiorcą krajowym i nie podlega w związku z tym przepisom dotyczącym przedsiębiorcy zagranicznego. Poza tym należy zauważyć, że po wprowadzeniu tzw. drugiej ustawy deregulacyjnej¹⁴⁷, przedsiębiorca będący obywatelem polskim, który wykonuje działalność gospodarczą za granicą, również jest przedsiębiorcą zagranicznym w rozumieniu komentowanej ustawy. Ustawa zrównała w ten sposób jego upraw-

---

¹⁴³ Jak np. J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2003, s. 48.

¹⁴⁴ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 489).

¹⁴⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2077).

¹⁴⁶ Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 561).

¹⁴⁷ Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. nr 232 poz. 1378).

nienia z uprawnieniami dotychczasowych przedsiębiorców zagranicznych. Dotyczy to wszystkich obywateli polskich zarówno osób fizycznych, jak i osób prawnych lub niepełnych osób prawnych.

2.1. Konstrukcja przedsiębiorcy publicznego

W myśl art. 44¹ k.c., własność i inne prawa majątkowe, stanowiące mienie państwowe, przysługują Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym, natomiast uprawnienia majątkowe Skarbu Państwa względem państwowych osób prawnych określają odrębne przepisy, w szczególności regulujące ich ustrój.

Przez pojęcie Skarbu Państwa rozumie się samo państwo występujące w charakterze podmiotu cywilnoprawnego. Państwo pełniąc swoje zadania publiczne poprzez działania władcze (sfera imperium), musi także korzystać ze swojego mienia i uczestniczyć w stosunkach cywilnoprawnych na równych zasadach z innymi podmiotami prawa cywilnego. Te zadania państwo pełni w postaci Skarbu Państwa¹⁴⁸. Działa on poprzez swoje jednostki organizacyjne.

Poza Skarbem Państwa, w 44¹ k.c. ustawodawca wymienia inne państwowe osoby prawne, które mają swój własny majątek. Jednak w przypadku, gdyby z przepisów nie wynikało, któremu z tych podmiotów przysługuje prawo podmiotowe, należy ono do Skarbu Państwa – jest to domniemanie jego podmiotowości w kręgu państwowych osób prawnych. Organy Skarbu Państwa mają wpływ na działalność państwowych osób prawnych, a także decydują o ich utworzeniu, przekształceniu i likwidacji. Państwowe osoby prawne tworzy się po to, aby jako wyspecjalizowane organy państwowe przejmowały kompetencje urzędników państwowych w zakresie cywilnoprawnych stosunków gospodarczych. Są to przedsiębiorstwa państwowe, państwowe osoby prawne powoływane na podstawie indywidualnych ustaw (np. Narodowy Bank Polski, państwowe szkoły wyższe).

Pojęcie jednostek samorządu terytorialnego nie jest w pełni oznaczone w Konstytucji RP. Z przepisu art. 165 ust 1 Konstytucji RP wynika, że jednostki samorządu terytorialnego mają osobowość prawną. Przysługują im prawo własności i inne prawa majątkowe. Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.

Mimo braku konstytucyjnej definicji przedsiębiorcy publicznego, można stwierdzić, że jest to podmiot prowadzący działalność gospodarczą ukierunkowaną na wykonywanie interesu publicznego, z wykorzystaniem konstytucyjnie chronionego majątku publicznego. Pojęcia przedsiębiorcy publicznego używa ustawa o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców. Zgodnie z art. 2 ust.1 pkt 4 u.p.s.f., ilekroć jest w ustawie mowa o przedsiębiorcy publicznym – należy przez to rozumieć każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, bez względu na sposób działania oraz formę organizacyjno-prawną, w szczególności: spółkę handlową, spółdzielnię, przedsiębiorstwo państwowe, towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych oraz bank państwowy, na którego działalność organ publiczny wywiera decydujący wpływ, niezależnie od wpływu wywieranego na niego przez inne podmioty. U.p.s.f. stosuje wobec tych podmiotów odrębny reżim prawny i nakłada na nie dodatkowe obowiązki oraz obejmuje szczególną ochroną i nadzorem¹⁴⁹.

¹⁴⁸ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 190.

¹⁴⁹ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 238; M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*, s. 72.

U.p.s.f. definiuje również pojęcie przedsiębiorcy oraz działalności gospodarczej (nie nawiązuje do definicji tych pojęć z u.p.p.), które to należy rozumieć jako odpowiednio: przedsiębiorcę lub działalność gospodarczą, do których mają zastosowanie reguły konkurencji określone w przepisach części trzeciej tytułu VI rozdziału 1 TWE.

Sposób wyodrębnienia przedsiębiorcy publicznego spośród innych przedsiębiorców należy do jednych z najbardziej kontrowersyjnych zagadnień związanych z tym pojęciem.

Należy wziąć pod uwagę kryterium ustrojowe, kapitałowe i funkcjonalne¹⁵⁰. Jednak przyjmuje się, że o sposobie wyróżnienia przedsiębiorcy publicznego decyduje kryterium kapitałowe, ze względu na szczególną ochronę własności publicznej oraz nakaz wykorzystywania jej w interesie publicznym. Przedsiębiorca bowiem dysponuje majątkiem publicznym, a uprawnienia właścicielskie do tego majątku posiada Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego.

Zakres podmiotowy pojęcia przedsiębiorcy publicznego obejmuje wszelkie formy prawne zarówno o charakterze publicznoprawnym – przedsiębiorstwo państwowe, jak i prywatnoprawnym – spółka akcyjna. To nie forma prawna determinuje to pojęcie, a jedynie przedmiot działalności: prowadzenie działalności gospodarczej oraz majątek publiczny, w oparciu o który prowadzona jest ta działalność¹⁵¹.

Podmioty władzy publicznej mogą prowadzić działalność gospodarczą, w formie:

- 1) Jednostki organizacyjnej utworzonej przez podmiot władzy publicznej i wyposażonej w osobowość prawną – pośrednia działalność gospodarcza państwa.

Są to głównie spółki prawa handlowego oraz przedsiębiorstwa państwowe. Należy zaznaczyć, że do spółek prawa handlowego zalicza się zarówno spółki kapitałowe, jak i osobowe. W literaturze podnoszono wątpliwości co do tworzenia przez ww. podmioty spółek osobowych, ze względu na odpowiedzialność majątkową ich wspólników. Państwo odpowiadałoby wtedy za działania organów spółki, co kolidowałoby z zasadą ochrony dobra wspólnego.

W związku z tym dopuszczalna jest forma spółki osobowej tylko w wyjątkowych okolicznościach i gdy wspólnikami są tylko podmioty władzy publicznej. Gdy państwo jest komandytariuszem lub akcjonariuszem (w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej), odpowiada majątkiem tylko do wysokości sumy komandytowej lub do wysokości wkładu. Przedsiębiorstwa państwowe działają na podstawie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych¹⁵².

- 2) Jednostki organizacyjnej wchodzącej w skład struktury podmiotu władzy publicznej, czyli funkcjonującej w ramach jego osobowości prawnej.

Są to zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze, o ile prowadzą działalność gospodarczą. Mimo że jednostki te nie występują w swoim imieniu, posiadają majątek przeznaczony na wykonywaną działalność. Działalność ta jest wykonywana na rachunek podmiotu władzy publicznej¹⁵³. Jednak to nie państwo jest przedsiębiorcą, a jedynie jego wyodrębniona część.

---

¹⁵⁰ A. Szafrąński, *Przedsiębiorca...*, *op. cit.*, s. 116.

¹⁵¹ *Ibidem*.

¹⁵² Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2152).

¹⁵³ A. Szafrąński, *Przedsiębiorca...*, *op. cit.*, s. 104.

Kwestia uznania tych jednostek za przedsiębiorców publicznych budziła wątpliwości ze względu na brak posiadania przez nie zdolności prawnej. Jednak zważywszy na charakter prowadzonej przez nie działalności oraz stopień wyodrębnienia, daje taką możliwość. Poza tym zwraca uwagę fakt, że ich działalność nie różni się znacząco od działalności tych jednostek, które posiadają zdolność prawną.

Relacja państwo posiadające władzę – przedsiębiorca publiczny nie powinna się różnić od relacji państwo – pozostali przedsiębiorcy. Ci ostatni nie powinni być traktowani gorzej od przedsiębiorców publicznych. Jedynym uzasadnionym wyjątkiem „lepszego” traktowania przedsiębiorcy publicznego przez państwo jest przypadek podmiotów prowadzących działalność jako jednostki organizacyjne nieposiadające zdolności prawnej, które przecież są jego wyodrębnioną częścią. W sytuacji, gdy państwo występuje wobec przedsiębiorcy publicznego w charakterze właściciela, tworzą się wobec niego powiązania organizacyjne, majątkowe i funkcjonalne. Poprzez powiązania organizacyjne należy rozumieć sprawowanie zwierzchnictwa nad działalnością przedsiębiorcy, majątkowe to możliwość współdecydowania o przeznaczeniu majątku i dysponowania nim, natomiast funkcjonalne przejawiają się poprzez wykonywanie przez przedsiębiorcę takiej funkcji, jaką ma państwo – realizację dobra wspólnego. Stopień tych powiązań zależy od formy organizacyjnej przedsiębiorstwa.

2.2. Przedsiębiorca zagraniczny

Definicja przedsiębiorcy zagranicznego zawarta w art. 2 i 3 pkt 3 u.z.p.z.¹⁵⁴ wskazuje, że:

a) Osobą zagraniczną jest osoba fizyczna nieposiadająca obywatelstwa polskiego.

Wynika z tego, że fakt nieposiadania przez osobę fizyczną obywatelstwa polskiego jest warunkiem niezbędnym do uznania jej za osobę zagraniczną. Nie ma znaczenia to, że dana osoba zamieszkuje na terenie państwa polskiego i podlega jego jurysdykcji. Jeżeli nie posiada obywatelstwa polskiego, jest osobą zagraniczną¹⁵⁵.

b) Osobą zagraniczną jest osoba prawna z siedzibą za granicą.

W przypadku osoby prawnej, decydującym warunkiem uznania za osobę zagraniczną jest miejsce zarejestrowania jej siedziby. Wydaje się, że pojęcie siedziby powinno być definiowane tak jak w art. 41 k.c., w myśl którego, jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, miejscem siedziby osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający.

---

¹⁵⁴ Przed wprowadzeniem Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, definicja ta uwzględniona była w u.s.dz.g.

¹⁵⁵ M. Szydło, *Swoboda...*, *op. cit.*, s. 110.

- c) Osobą zagraniczną jest jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, posiadająca zdolność prawną, z siedzibą za granicą.

O tym, że podmiot taki może być uznany za osobę zagraniczną decyduje miejsce jego siedziby oraz posiadanie zdolności prawnej¹⁵⁶. Oba te warunki muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że nie każdy podmiot niebędący osobą prawną, mający swoją siedzibę za granicą, może uzyskać taki status. Niezbędne jest, aby prawo obce przyznawało jej zdolność prawną.

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców opracowana przez Ministerstwo Gospodarki obowiązująca od początku 2012 roku, wprowadziła istotną zmianę do definicji przedsiębiorcy zagranicznego zawartej w art. 5 pkt 3 u.s.d.z.g, a obecnie uwzględnionej w art. 2 i 3 u.z.p.z. Po zmianie wynikającej z u.r.o.p., zwanej drugą ustawą deregulacyjną, definicja pojęcia przedsiębiorcy zagranicznego została rozszerzona w odniesieniu do zakresu podmiotowego – przedsiębiorcą zagranicznym jest osoba zagraniczna wykonująca działalność gospodarczą za granicą oraz obywatel polski wykonujący działalność gospodarczą za granicą. Tak więc polscy przedsiębiorcy prowadzący firmy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą korzystać od 1 stycznia 2012 r. z takich samych uprawnień przewidzianych w Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej a obecnie w u.z.p.z., jak osoby zagraniczne prowadzące działalność gospodarczą za granicą.

Jeżeli dany podmiot spełnia wymagania wynikające z przepisów u.z.p.z., pozwalające na zakwalifikowanie go do kategorii przedsiębiorców zagranicznych, może prowadzić na terytorium Polski tego typu działalność w formie oddziału lub przedstawicielstwa przedsiębiorcy zagranicznego, po spełnieniu wymogów zawartych odpowiednio w rozdziale 4 i 5 u.z.p.z.

Oddział stosownie do art. 3 pkt 4 u.z.p.z. jest wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie częścią działalności gospodarczej, wykonywaną przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności.

Oddziały mogą być tworzone przede wszystkim przez przedsiębiorców z państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Utworzenie oddziału przez przedsiębiorców z innych państw jest ograniczone i możliwe na zasadzie wzajemności (tzn. jeśli prawo tych państw dopuszcza polskich przedsiębiorców do utworzenia na ich terytorium oddziału).

Jednym z obowiązków przedsiębiorcy zagranicznego jest używanie do oznaczenia swojego oddziału oryginalnej nazwy przedsiębiorcy oraz przetłumaczonej na język polski formy prawnej (np. spółka cywilna) z dodaniem wyrazów „oddział w Polsce” (art. 19 u.z.p.z.), oraz jak wynika z art. 16 u.z.p.z. ustanowienie osoby upoważnionej w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego. Instytucja przedstawicielstwa uregulowana jest w rozdziale 5 u.z.p.z.

W myśl art. 21 u.z.p.z., przedsiębiorcy zagraniczni mogą również tworzyć na terytorium Polski przedstawicielstwa. Obie te instytucje różni cel, w jakim są tworzone. Przedstawicielstwo może obejmować wyłącznie działalność w zakresie reklamy i promocji przedsiębiorcy zagranicznego (art. 23 ust. 1 u.z.p.z.), podczas gdy oddział jest tworzony w celu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 14 ust. 1 u.z.p.z.).

Aby zgodnie z prawem podjąć działalność w formie oddziału czy przedstawicielstwa, należy uzyskać odpowiedni wpis (art. 25 ust. 2 u.z.p.z.). W przypadku oddziałów właściwym rejestrem jest rejestr przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 17 u.z.p.z.).

---

¹⁵⁶ *Ibidem*, s. 114.

Rozdział 3.

Rodzaje przedsiębiorców – podział według kryterium podmiotowego

Przesłanka podmiotowa definicji przedsiębiorcy w obowiązujących ustawach pozwala określić szeroki katalog osób i jednostek, które mogą być przedsiębiorcą¹⁵⁷. Ustawodawca wskazuje wszystkie rodzaje podmiotów, które mogą uczestniczyć w obrocie gospodarczym jako przedsiębiorcy i podlegać z tego tytułu prawom i obowiązkom, zaciągać zobowiązania, zarządzać swoją własnością, pozywać i być pozywanymi.

Zarówno Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, jak i kodeks cywilny w swoich definicjach przedsiębiorcy oraz większość pozostałych ustaw definiujących to pojęcie, wskazują na trzy kategorie podmiotów, które mogą być uznane za przedsiębiorców, są to: osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. Kodeks cywilny nie zawiera ustawowej definicji osoby fizycznej, jednak za osobę fizyczną uważa się człowieka, który jest uczestnikiem stosunków cywilnoprawnych. Definicję osoby prawnej zawarto w art. 33 k.c., natomiast jeśli chodzi o jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, art. 33¹ k.c. określa zakres stosowanych do niej przepisów – „stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych”.

W większości przypadków to osoba fizyczna jest najczęstszym uczestnikiem stosunków cywilnoprawnych. Działalność gospodarcza osoby fizycznej znacząco wykracza poza obszar obowiązków życia osobistego, do jej prowadzenia wymagana jest wiedza, szczególne umiejętności oraz podejmowanie decyzji odmiennych od tych, jakich dokonuje na co dzień osoba nieprowadząca działalności gospodarczej¹⁵⁸.

Nie każda osoba fizyczna może być uznana za przedsiębiorcę. Przede wszystkim nie może nim być osoba małoletnia lub ubezwłasnowolniona¹⁵⁹.

Osoba prawna jest jednostką organizacyjną, która posiada zdolność prawną, natomiast jednostce organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, zdolność prawna zostaje nadana. Osobowość prawna jest to zdolność osoby do czynności prawnych, czyli wstępowania w stosunki cywilnoprawne z innymi podmiotami. Zdolność ta jest ograniczona przez ustawę lub statut wyznaczające zakres działania osoby prawnej. Do typowych cech osoby prawnej zalicza się:

- strukturę organizacyjną wyposażoną w organy działające za osobę prawną;
- posiadanie odrębnego majątku;
- zdolność bycia podmiotem praw i obowiązków (w tym prawa do podejmowania działań we własnym imieniu i na własny rachunek);
- zdolność procesową;
- odpowiedzialność własnym majątkiem za zobowiązania.

W przypadku osób prawnych o dopuszczalności prowadzenia działalności gospodarczej w znacznej mierze decydują ustawy regulujące ich ustrój. Istnieją również osoby prawne, którym

---

¹⁵⁷ H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski (red.), *Prawo...*, *op. cit.*, s. 217.

¹⁵⁸ M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*, s. 59.

¹⁵⁹ Rozważania na temat konieczności posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych w celu uznania podmiotu za przedsiębiorcę zawarto w rozdziale 1.

ustawa zabrania wykonywania działalności gospodarczej, jak na przykład partie polityczne. Zgodnie z art. 24 ustawy o partiach politycznych¹⁶⁰, partia polityczna nie może prowadzić działalności gospodarczej. Z kolei art. 27 u.o.p.p. zezwala jedynie na prowadzenie przez partię polityczną działalności własnej polegającej na sprzedaży tekstu statutu lub programu partii, a także przedmiotów symbolizujących partię i wydawnictw popularyzujących cele i działalność partii politycznej oraz na wykonywaniu odpłatnie drobnych usług na rzecz osób trzecich z wykorzystaniem posiadanego sprzętu biurowego. Nie stanowi to działalności gospodarczej w rozumieniu odrębnych przepisów.

Należy jednak pamiętać, że osoby prawne nie mogą mieć wielu praw i obowiązków o charakterze cywilnym, występujących powszechnie u osób fizycznych. Osoba prawna nie może na przykład sporządzić testamentu, ani być spadkodawcą. Nie może również zostać pozbawiona i ograniczona w zdolności do czynności prawnych, co oznacza, że zawsze ma pełną zdolność do podejmowania czynności prawnych. Poza tym działa ona zawsze za pośrednictwem swoich organów. Jednostki organizacyjne wyposażone tylko w zdolność prawną różni od osób prawych odpowiedzialność za zobowiązania¹⁶¹. Zgodnie z art. 33¹ k.c., jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej, za zobowiązania jednostek organizacyjnych subsydiarnie odpowiada jej członkowie. Odpowiedzialność subsydiarna jest odpowiedzialnością wtórną, to znaczy, że najpierw swoim majątkiem odpowiada jednostka, a dopiero potem całymimi swoimi majątkami członkowie. W przypadku osób prawnych, odpowiedzialność za zobowiązania ponosi osoba prawna. Osoba fizyczna natomiast odpowiada całym swoim majątkiem za swoje zobowiązania.

Zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne oraz osoby nieposiadające osobowości prawnej mają swoje oznaczenia, które nadają im indywidualność. Dla osoby fizycznej jest to między innymi jej imię i nazwisko, płeć, czy miejsce zamieszkania. Osoby prawne mają z kolei swoją nazwę i siedzibę. Siedziba jest odpowiednikiem miejsca zamieszkania osoby fizycznej. Wszystkie te dane obowiązkowo muszą być zawarte w odpowiednich ewidencjach i rejestrach oraz udostępniane w razie zapytania. Są to informacje jawne, które wraz z nadanymi (między innymi na ich podstawie) numerem NIP (numer identyfikacji podatkowej), REGON (akronim od nazwy Rejestr Gospodarki Narodowej), numerem wpisu w rejestrze, służą do identyfikacji podmiotów będącymi przedsiębiorcami w obrocie gospodarczym. Z każdą osobą fizyczną, a także prawną związane są również wartości niematerialne, czyli dobra osobiste, które pozostają pod ochroną prawa cywilnego. Kodeks cywilny nie zawiera definicji pojęcia dobra osobiste (wymieniono je w art. 23 k.c.), jednak w przypadku osób fizycznych należy przyjąć, że: „odnosi się ono do uznanych przez system prawny wartości obejmujących fizyczną i psychiczną integralność człowieka, jego indywidualność oraz godność i pozycję w społeczeństwie”¹⁶². Z kolei jeśli chodzi o osoby prawne, zgodnie z art. 43 k.c., przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych. Zarówno dobra osobiste osób fizycznych, jak i osób prawnych mają niemajątkowy i niezbywalny charakter.

Zgodnie z art. 43¹ k.c. przedsiębiorcą może być jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c.

---

¹⁶⁰ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 580), dalej: u.o.p.p.

¹⁶¹ Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 200.

¹⁶² *Ibidem*, s. 157.

O ile o osobowości prawnej decyduje ustawodawca, określając tym mianem jednostki organizacyjne, o tyle w przypadku jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej chodzi o dwie cechy, które muszą występować łącznie. Po pierwsze podmiotowość prawną ma jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, a po drugie, której ustawa przyznaje zdolność prawną. W piśmiennictwie najczęściej używa się nazwy ułomna lub niepełna osoba prawna¹⁶³. Przykładem są osobowe spółki handlowe, np. spółka jawna, partnerska.

3.1. Osoby fizyczne

W prawie cywilnym osoba fizyczna jest centralnym uczestnikiem wszystkich stosunków cywilnoprawnych. Przepisy odnoszące się do osób fizycznych i regulujące stosunki prawne z ich udziałem zawarte są w kodeksie cywilnym w dziale I tytułu II – Osoby fizyczne.

Aby móc wykonywać działalność gospodarczą i wypełniać obowiązki związane z jej prowadzeniem, musi być spełniony wymóg posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych (o sporze w przedmiotowej kwestii w piśmiennictwie wspomniano w poprzednich rozdziałach). Osobą fizyczną jest człowiek od chwili urodzenia do chwili śmierci. Zdolność prawną, czyli możliwość bycia podmiotem stosunków prawnych (praw i zobowiązań), jak określa art. 8 k.c., człowiek posiada od chwili narodzin. Jednak zdolność do czynności prawnych, uzależniona jest od dalszych warunków. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się po osiągnięciu pełnoletności, ograniczoną zdolność do czynności prawnych od chwili ukończenia lat 13. Osoba fizyczna po ukończeniu 13. roku życia może zostać całkowicie pozbawiona zdolności do czynności prawnych, czyli zostać ubezwłasnowolniona całkowicie. Pełnoletni może zostać częściowo pozbawiony zdolności do czynności prawnych, czyli zostać ubezwłasnowolniony częściowo. Jak wskazuje S. Rożek: „[u]dział osób fizycznych w obrocie gospodarczym jest wyrazem uznania przez ustawodawcę naturalnej zdolności prawnej przypisywanej człowiekowi od chwili jego urodzin, i tym samym uznaniem jego podmiotowości prawnej w stosunkach prawnych”¹⁶⁴.

Zgodnie z art. 43¹ k.c., aby osoba fizyczna mogła być uznana za przedsiębiorcę, musi we własnym imieniu prowadzić działalność gospodarczą lub zawodową.

W doktrynie przeważa pogląd, że spełnienie tej przesłanki jest możliwe tylko wtedy, gdy osoba fizyczna posiada pełną zdolność do czynności prawnych.

Zgodnie z art. 14 k.c., czynności dokonane przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych są nieważne, natomiast z art. 17–18 k.c. wynika, że osoba o ograniczonej zdolności do czynności prawnych nie może podejmować ważnych czynności prawnych, w tym zaciągać zobowiązań lub rozporządzać swoim prawem bez zgody swojego przedstawiciela ustawowego. Dlatego nie może ona prowadzić działalności gospodarczej i podejmować ważnych decyzji w tym zakresie, takich jak m.in. rozporządzanie majątkiem lub zaciąganie zobowiązań. Prowadzenie działalności gospodarczej to głównie dokonywanie różnych czynności prawnych. Odnosnie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez kuratora, bądź pełnomocnika osoby fizycznej niemającej pełnej zdolności do czynności prawnych, należy zauważyć, że nie są

¹⁶³ J.P. Naworski, *Przedsiębiorca...*, op. cit., s. 53-54.

¹⁶⁴ S. Rożek, *Prawo gospodarcze. Konspekt wykładu*, s. 3, <http://evplus.nazwa.pl/pdpl/prawo.pdf> (dostęp: 8.08.2019).

oni w oparciu o art. 95 k.c. upoważnieni do wykonywania za nią wszystkich czynności prawnych¹⁶⁵. Zakres pełnomocnictwa nie obejmuje wykonywania działalności gospodarczej w imieniu i na rachunek osoby reprezentowanej. Wynika z tego, że przedsiębiorcą może być wyłącznie osoba pełnoletnia i nieubezważniona prowadząca działalność gospodarczą, co znajduje potwierdzenie w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 1998 r.¹⁶⁶.

Działalność gospodarcza wykonywana przez osobę fizyczną, w obrocie często występuje pod nazwą przedsiębiorca indywidualny lub przedsiębiorca jednoosobowy, tak jak np. w art. 33 kodeksu spółek handlowych¹⁶⁷ odnoszącym się do odpowiedzialności za zobowiązania powstałe przy prowadzeniu przedsiębiorstwa wniesionego do spółki jawnej.

Przedsiębiorca jednoosobowy to pojęcie, którym posługiwano się już w przeszłości. Sformułowanie to jest używane w języku prawniczym i obejmuje osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą. Funkcjonuje w k.s.h., co może być konsekwencją jego przepisania z dawnego kodeksu handlowego, gdzie określało kupca jednoosobowego – osobę fizyczną¹⁶⁸. Często występowało i nadal występuje w piśmiennictwie prawniczym, podobnie jak przedsiębiorca indywidualny. Zgodnie z art. 17 ust 1 u.p.p., osoba fizyczna może podjąć działalność w dniu złożenia wniosku o wpis, czyli w praktyce w dniu zarejestrowania, ponieważ według art. 60¹ § 1 kodeksu wykroczeń¹⁶⁹ wykonywanie działalności bez wymaganego wpisu jest wykroczeniem.

Osoba fizyczna może prowadzić działalność w spółce cywilnej, wykonywać wolny zawód, być samozatrudnioną oraz rzemieślnikiem.

W spółce cywilnej jest przedsiębiorcą, który na podstawie umowy ze współnikami (wspólnikami) wraz z nim dąży do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego. Każdy z nich, aby zostać uznanym za przedsiębiorcę, musi dokonać wpisu do CEIDG. Umowa spółki cywilnej zawierana jest i realizowana na podstawie przepisów zawartych w kodeksie cywilnym.

W obecnie obowiązujących przepisach, nie ma definicji normatywnej pojęcia wolny zawód. Wykonywanie wolnego zawodu oparte jest na przepisach wielu ustaw. Uznanie danego zawodu za wolny zawód odbywa się na podstawie wykazu zawodów sporządzonego dla tych określonych przepisów. Wykazy znajdują się m.in. w kodeksie spółek handlowych¹⁷⁰ oraz w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne¹⁷¹.

Definicja zawarta w art. 4 ust 1 u.o.z.p.d. stanowi, iż: wolny zawód oznacza pozarolniczą działalność gospodarczą wykonywaną osobiście przez: lekarzy, lekarzy stomatologów, lekarzy weterynarii, techników dentystrycznych, felczerów, położne, pielęgniarki, tłumaczy oraz nauczycieli w zakresie świadczenia usług edukacyjnych polegających na udzielaniu lekcji na godziny, jeśli działalność ta nie jest wykonywana na rzecz osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej albo na rzecz osób fizycznych dla potrzeb prowadzonej przez nie pozarolniczej działalności gospodarczej, z tym, że za osobiste wykonywanie wolnego

---

¹⁶⁵ M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*

¹⁶⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 stycznia 1998 r., II SA 1238/97, LEX nr 34045.

¹⁶⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 505), dalej: k.s.h.

¹⁶⁸ J.P. Naworski, *Przedsiębiorca...*, *op. cit.*, s. 45.

¹⁶⁹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 618), dalej: k.w.

¹⁷⁰ Art. 88 k.s.h. zawiera listę wolnych zawodów wykonywanych przez partnerów spółki partnerskiej.

¹⁷¹ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 43), dalej: u.o.z.p.d.

zawodu uważa się wykonywanie działalności bez zatrudniania na podstawie: umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze osób, które wykonują czynności związane z istotą danego zawodu.

Wolnym zawodem w rozumieniu powyższych przepisów prawa nie jest działalność, która często potocznie określana jest jako „wolny zawód”, np. działalność wykonywana przez twórców i artystów. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁷² w art. 8 odnosząc się do ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym, wyraźnie oddziela działalność wykonywaną w ramach wolnego zawodu od kategorii twórców i artystów.

Samozatrudnienie polega na wykonywaniu we własnym imieniu zajęcia zarobkowego na rzecz innego przedsiębiorcy, który jest stałym kontrahentem. Wykonywanie tego zajęcia ma cechy działalności gospodarczej oraz zobowiązuje do dokonania wpisu w CEIDG, z uwzględnieniem wyjątku wskazanego w art. 5 ust. 1 u.p.p.

Rzemiosło natomiast, to zgodnie z art. 2 ustawy o rzemiośle¹⁷³ zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tej osoby i na jej rachunek, przy zatrudnieniu do 50 pracowników.

Rzemiosłem jest również zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez wspólników spółki cywilnej osób fizycznych, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tych wspólników i na ich rachunek, zatrudniających do 50 pracowników.

Według przepisów u.r.z. rzemiosło jest działalnością gospodarczą, a rzemieślnik we własnym imieniu i na własny rachunek wykonujący rzemiosło jest przedsiębiorcą.

3.2. Osoby prawne

Osobowość prawna to pojęcie określające zdolność osób prawnych do bycia podmiotem praw i obowiązków oraz do dokonywania we własnym imieniu czynności prawnych. Kodeks cywilny w art. 33 określa osoby prawne: Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Jednak nie każda osoba prawna może być przedsiębiorcą. Jedynie taka, która we własnym imieniu wykonuje działalność gospodarczą. Ustawodawca nie określa cech relewantnych umożliwiających identyfikację osób prawnych spośród innych jednostek organizacyjnych, lecz uzależnia status osoby prawnej od dyspozycji normy prawnej zawartej w ustawie odrębnej¹⁷⁴. W ustawodawstwie polskim istnieje katalog, który wskazuje określone rodzaje osób prawnych (jak np. stowarzyszenia, spółki akcyjne, spółki z o.o.) lub oznaczoną osobę prawną (np. Skarb Państwa):

- 1) Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) spółki kapitałowe prawa handlowego – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna, w tym również spółki kapitałowe Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) przedsiębiorstwa państwowe;
- 4) banki państwowe niebędące spółkami akcyjnymi;
- 5) instytuty badawcze;

¹⁷² Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 300).

¹⁷³ Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1267), dalej: u.r.z.

¹⁷⁴ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 218.

- 6) spółdzielnie;
- 7) towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych;
- 8) oddziały główne zagranicznych zakładów ubezpieczeń;
- 9) stowarzyszenia;
- 10) fundacje;
- 11) związki zawodowe;
- 12) związki wyznaniowe;
- 13) organizacje samorządu gospodarczego lub zawodowego;
- 14) organizacje społeczne uposażone w osobowość prawną;
- 15) szkoły wyższe;
- 16) sportowe;
- 17) spółdzielnie¹⁷⁵.

W związku z powyższym należy zauważyć, że wybór formy osoby prawnej możliwy jest tylko pomiędzy dopuszczalnymi przez prawo rodzajami osób prawnych.

Osoby prawne można podzielić na trzy kategorie, według kryterium celowości ich powstania. Normatywne osoby prawne, czyli takie, które mają osobowość prawną nadaną przez przepisy prawa, powstają głównie dla realizacji celów innych niż wykonywanie działalności gospodarczej, jak np. z zakresu kultury, administracji publicznej, naukowych i dydaktycznych. Jednak mogą one również wykonywać działalność gospodarczą dodatkowo, jako działalność poboczną, jak np. szkoły wyższe.

Drugą grupę tworzą osoby prawne, które prowadzą lub mogą prowadzić działalność gospodarczą równoległe z działalnością niegospodarczą, jak np. instytuty badawcze i część spółek kapitałowych.

Trzecia grupa natomiast to osoby prawne, dla których prowadzenie działalności to cel nadrzędny i jedyny, dla którego zostały powołane, jak np. przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, a także większość spółek kapitałowych.

Zgodnie z art. 37 k.c., jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Rodzaje rejestrów oraz ich organizację i sposób prowadzenia regulują odrębne przepisy.

Podstawowym rejestrem jest Krajowy Rejestr Sądowy (KRS), w którym można wyodrębnić dwa rodzaje wpisywanych podmiotów. W pierwszym przypadku chodzi o jednostki organizacyjne, które osobowość prawną uzyskują z chwilą wpisu w rejestrze i które mogą od tego momentu prowadzić działalność gospodarczą. Jednostki te tworzone są w tym właśnie celu – do prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu. Są to spółki kapitałowe, spółdzielnie, instytucje gospodarki budżetowej. W drugiej grupie rejestru KRS wpisywane są jednostki organizacyjne, które z chwilą wpisu uzyskują osobowość prawną, ale aby móc rozpocząć działalność gospodarczą, muszą wystąpić z wnioskiem o dodatkowy wpis do rejestru przedsiębiorców, jak np. wymienione w art. 49 ust. 1 u.k.r.s.: stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, fundacje oraz samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej. Zgodnie z art. 50 u.k.r.s., jeżeli podmiot wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 49 ust. 1 u.k.r.s., podejmuje działalność gospodarczą, podlega obowiązkowi wpisu także do rejestru przedsiębiorców, z wyjątkiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej z kolei, mimo że są przedsiębiorcami w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca

---

¹⁷⁵ *Ibidem*, s. 219.

2018 r. Prawo przedsiębiorców oraz kodeksu cywilnego, nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców, ponieważ nie są przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej¹⁷⁶.

Każda osoba prawna ma zdolność prawną, czyli zdolność bycia podmiotem praw i obowiązków oraz posiada zdolność do czynności prawnych, czyli zdolność do działania we własnym imieniu. W myśl art. 35 k.c., powstanie, ustrój i ustanie osób prawnych określają właściwe przepisy. W wypadkach i zakresie przewidzianych w tych przepisach, organizację i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut.

W imieniu osoby prawnej działają osoby powołane w określony sposób w skład jej organów, jak np. członkowie zarządu albo o określonych cechach, jak np. wójt, czy burmistrz¹⁷⁷.

Wśród organów osób prawnych można wyróżnić:

- 1) organy zarządzające, wykonawcze, np.: zarząd, burmistrz, prezydent miasta – organ ten może być jednoosobowy lub wieloosobowy;
- 2) organy kontroli, nadzoru, np.: rada nadzorcza, komisja rewizyjna, nadzór właścicielski;
- 3) organy stanowiące, uchwałodawcze, np.: zgromadzenie wspólników spółki z o.o., walne zgromadzenie akcjonariuszy).

W przypadku organu zarządzającego wieloosobowego, najczęściej od postanowień statutu zależy sposób reprezentacji danej osoby prawnej. Może to być reprezentacja:

- 1) singularna – przysługująca któremukolwiek z członków organu zarządzającego,
- 2) łączna – współdziałanie dwóch lub więcej osób,
- 3) mieszana – niektórzy członkowie organu zarządzającego działają samodzielnie, inni tylko łącznie z innymi osobami.

Dokonane przez te osoby czynności prawne stanowią czynności prawne samej osoby prawnej. Cechą charakterystyczną osób prawnych jest to, iż zasadniczo ani ich członkowie, ani inne osoby nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania tych osób prawnych. Odpowiedzialność tę ponosi wyłącznie osoba prawna. Są jednak wyjątki, do których zaliczyć należy przepisy art. 116–117 u.o.p., określające odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe podatników oraz przepis art. 299 k.s.h., w myśl którego jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

Naruszenie zasad reprezentacji łącznej rodzi doniosłe negatywne skutki prawne. Czynność prawna podejmowana przez jednego członka zarządu bez koniecznego współdziałania innej osoby nie spełnia warunków czynności dokonanej przez osobę prawną. W takiej sytuacji czynność osoby prawnej w ogóle nie istnieje. Nie oznacza to jednak, że czynność ta nie wywiera żadnych skutków prawnych, bowiem zgodnie z treścią art. 39 § 1 k.c.: kto jako organ osoby prawnej zawarł umowę w jej imieniu nie będąc jej organem albo przekraczając zakres umocowania takiego organu, obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania. I dalej § 2 k.c.: przepis powyższy stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy umowa została zawarta w imieniu osoby prawnej, która nie istnieje.

Niekiedy, przy reprezentacji spółki można wspomóc się instytucją prokury, która jest szczególnego rodzaju pełnomocnictwem. Z art. 109¹ k.c. wynika, że prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców,

¹⁷⁶ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2190).

¹⁷⁷ Zob. art. 38 k.c.: osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie.

które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

3.3. Jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej

Trzecia grupa podmiotów występująca w obrocie prawnym to jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. W literaturze prawniczej nazywa się je również ułomnymi osobami prawnymi, choć nie wszyscy zgadzają się z takim nazewnictwem¹⁷⁸. Są to takie jednostki organizacyjne, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, a więc ich status uzależniony jest, tak jak w przypadku osób prawnych, od treści obowiązującego prawa. Nadając im zdolność prawną, ustawa nie przyznaje osobowości prawnej, nie stwierdza, że taką osobowość posiadają, ale mimo to przyznaje im zdolność do nabywania praw i zaciągania zobowiązań (tym samym ustawodawca przesądził, iż to spółki osobowe, a nie wspólnicy tych spółek, są przedsiębiorcami)¹⁷⁹. Za wszystkie zaciągnięte zobowiązania odpowiadają one własnym odrębnym majątkiem, a w przypadku niewypłacalności, ich członkowie ponoszą odpowiedzialność subsydiarną. Zgodnie z omawianymi przepisami, zawierającymi definicje przedsiębiorcy Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców oraz kodeksu cywilnego, status przedsiębiorcy mają tylko te jednostki organizacyjne, które we własnym imieniu prowadzą działalność gospodarczą, więc również w tej materii ich status jest taki sam jak osób prawnych.

Typowymi jednostkami organizacyjnymi niemającymi osobowości prawnej są spółki osobowe prawa handlowego, którym zgodnie z art. 8 k.s.h. nadana jest zdolność prawna. Są to: spółki partnerskie (art. 86 k.s.h.), komandytowe (art. 102 k.s.h.), jawne (art. 22 k.s.h.) i komandytowo-akcyjne (art. 125 k.s.h.). Ich działalność podlega obowiązkowo wpisowi do rejestru przedsiębiorców KRS, co jest początkiem ich bytu prawnego i dopiero od tej pory mogą podejmować działalność gospodarczą.

Ułomnymi osobami prawnymi, które mogą posiadać status przedsiębiorcy są spółki kapitałowe w organizacji (art. 11 k.s.h), czyli spółka z o.o. w organizacji i spółka akcyjna w organizacji. Może ona we własnym imieniu nabywać prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania i być stroną w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z art. 12 k.s.h., spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji albo spółka akcyjna w organizacji z chwilą wpisu do rejestru staje się spółką z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółką akcyjną i uzyskuje osobowość prawną. Z tą chwilą staje się ona podmiotem praw i obowiązków spółki w organizacji. „Należy jednak wskazać, że w stosunku do tej kategorii podmiotów ustawodawca wprowadził szczególne unormowanie. Przewidział możliwość podjęcia przez nie działalności gospodarczej jeszcze przed wpisem do właściwego rejestru”¹⁸⁰, z chwilą powstania.

Jeśli chodzi o spółki cywilne, należy podkreślić, iż nie są one jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. Jak wskazuje S. Rożek: „[p]rzepisy prawa cywilnego nie przyznają spółce cywilnej podmiotowości prawnej, a więc spółka cywilna jako taka nie jest podmiotem praw ani obowiązków”¹⁸¹. Forma ta nie posiada osobowości prawnej, a jej funkcjonowanie reguluje prawo zobowiązań w art. 860–875

¹⁷⁸ Szerzej na ten temat zob. J.P. Naworski, *Przedsiębiorca...*, *op. cit.*, s. 54-55.

¹⁷⁹ S. Rożek..., *op. cit.*, s. 3.

¹⁸⁰ M. Sieradzka, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym: Komentarz*, Warszawa 2010, s. 78.

¹⁸¹ S. Rożek..., *op. cit.*, s. 4.

k.c. Podmiotem praw i obowiązków w spółce cywilnej są zawsze jedynie wspólnicy. Wspólnik spółki cywilnej działając w imieniu spółki, działa faktycznie w imieniu pozostałych wspólników tej spółki. Zgodnie z art. 860 k.c., spółka cywilna jest jedynie umową łączącą co najmniej dwa podmioty, które zobowiązują się na podstawie tejże umowy do osiągnięcia określonego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony. Jednak niektóre przepisy prawa publicznego traktują spółkę jako jednostkę organizacyjną bez osobowości prawnej. Tak na przykład traktują spółkę cywilną przepisy podatkowe poprzez wymóg prowadzenia księgi przychodów i rozchodów czy nadanie NIP. Podobnie w przypadku przepisów o statystyce publicznej poprzez wymóg wpisania spółki do rejestru podmiotów gospodarki narodowej.

Jako przedsiębiorców traktuje się również wspólnoty mieszkaniowe, choć wzbudzało to wiele wątpliwości. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do uchwały z dnia 29 stycznia 2014 r.¹⁸²: „[k]res tym rozbieżnościom położyła uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2007 r., III CZP 65/07 (OSNC 2008, nr 7–8, poz. 69), zgodnie z którą wspólnota mieszkaniowa, działając w ramach przyznanej jej zdolności prawnej, może nabywać prawa i obowiązki do własnego majątku. W uzasadnieniu tego stanowiska wskazano, że wspólnota mieszkaniowa jest jednostką organizacyjną, do której należy stosować odpowiednio przepisy dotyczące osób prawnych (art. 331 k.c.)”.

Nie wszystkie wątpliwości jednak zostały wyjaśnione, ponieważ w piśmiennictwie podnoszone jest, że wprawdzie art. 6 ustawy o własności lokali¹⁸³ nadaje wspólnocie zdolność prawną i może być ona traktowana jako przedsiębiorca w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców i kodeksu cywilnego, jednak nie podlegając obowiązkowi wpisu do KRS, nie może pełnić roli przedsiębiorcy w znaczeniu formalnym¹⁸⁴.

Szczególnymi podmiotami są jednostki i zakłady budżetowe, które są jednostkami organizacyjnymi finansów publicznych. Podstawą ich funkcjonowania w gospodarce jest ustawa o gospodarce komunalnej¹⁸⁵. Nie działają one we własnym imieniu i nie mają zdolności prawnej, poza tym działalność gospodarczą wykonują na rzecz Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego. Jednostki i zakłady budżetowe nie podlegają również wpisowi do rejestru KRS.

¹⁸² Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., Sygn. akt III CZP 84/13.

¹⁸³ Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 716).

¹⁸⁴ M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*, s. 68.

¹⁸⁵ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 827).

Rozdział 4.

Klasyfikacja przedsiębiorców – podział według kryterium ekonomicznego i stanu zatrudnienia

W Polsce aż do 2000 r., przez prawie cały okres zmian gospodarczych nie posługiwano się pojęciami „mały przedsiębiorca” lub „średni przedsiębiorca”, nie rozróżniano kategorii przedsiębiorców biorąc pod uwagę kryterium ich wielkości. Stopniowo jednak wraz z różnymi regulacjami przyjmowanymi w tym zakresie w krajach Unii Europejskiej, w Polsce również od około 1993 r. rozpoczęto działania mające na celu regulację przepisów krajowych w zakresie wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Pierwszy program dotyczący polityki wobec małych i średnich przedsiębiorstw pod nazwą „Małe i średnie przedsiębiorstwa w gospodarce narodowej. Polityka wobec małych i średnich przedsiębiorstw” powstał w 1995 r. W programie tym przyjęto, że przez małe przedsiębiorstwo rozumie się firmę, w której pracuje do 50 osób, a przez średnie rozumie się firmę, w której pracuje od 51 do 250 osób, a celem programu jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce¹⁸⁶. Po raz pierwszy definicja małego i średniego przedsiębiorcy przyjęta została w Ustawie z dnia 19 listopada 1999 r. prawo działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 54 u.p.d.g.:

1. Za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w poprzednim roku obrotowym:
  - 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
  - 2) osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 7 milionów euro lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 5 mln euro.
2. Nie uważa się jednak za małego, przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali posiadają:
  - 1) więcej niż 25% wkładów, udziałów lub akcji,
  - 2) prawa do ponad 25% udziału w zysku,
  - 3) więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy)oraz art. 55 u.p.d.g.:

1. Za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, niebędącego małym przedsiębiorcą, który w poprzednim roku obrotowym:
  - 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz
  - 2) osiągnął przychód netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 40 mln euro lub suma aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec poprzedniego roku obrotowego nie przekroczyła równowartości w złotych 27 milionów euro.
2. Nie uważa się jednak za średniego, przedsiębiorcy, w którym przedsiębiorcy inni niż mali i średni posiadają:
  - 1) więcej niż 25% wkładów, udziałów lub akcji,

---

¹⁸⁶ Z. Wołodkiewicz-Donimirski, *Małe i średnie przedsiębiorstwa w polskim ustawodawstwie*, Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych, Październik 2001, Informacja nr 805.

- 2) prawa do ponad 25% udziału w zysku,
- 3) więcej niż 25% głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy).

Z powyżej przytoczonych przepisów ustawy wynika, że ustawodawca dokonał podziału na małych i średnich przedsiębiorców według kryterium wielkości zatrudnienia oraz wysokości obrotów i wartości bilansowych.

Zmiana Ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. prawo działalności gospodarczej na Ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej dokonana w 2004 r. zaowocowała również zmianą definicji małego i średniego przedsiębiorcy oraz dodaniem trzeciej kategorii – mikroprzedsiębiorcy. Zgodnie z art. 104 u.s.dz.g.: za mikroprzedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro.

Z kolei art. 105 u.s.dz.g. wskazywał, że za małego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro.

Przepis art. 106 u.s.dz.g. wskazywał, iż za średniego przedsiębiorcę uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:

- 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz
- 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 milionów euro.

Ustalając takie kryteria w 2004 r., przy opracowywaniu ustawy posiłkowano się definicjami ustalonymi dla celów udzielania pomocy publicznej, wskazanymi w załączniku I do rozporządzenia nr 70/2001/WE z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz.Urz. WE L 10 z 13.01.2001, ze zm.). Definicje przyjęte w ustawie mają charakter uproszczony w stosunku do określonych w rozporządzeniu. Zmiany dokonane w definicji oraz poszerzenie kategorii przedsiębiorców o mikroprzedsiębiorców spowodowane były koniecznością dopasowania przepisów krajowych do zaleceń Unii Europejskiej¹⁸⁷ oraz bieżącej sytuacji gospodarczej. Definicje przyjęte w Ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej utrzymano również w Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (art. 7 ust. 1 u.p.p.).

Celem wyodrębnienia tych trzech kategorii, tzw. sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest sformułowanie zadań państwa w zakresie tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości oraz wdrożenie unijnych procedur dotyczących udzielania pomocy publicznej. Głównym

---

¹⁸⁷ Załącznik nr I do zalecenia Komisji nr 361/2003/WE z 6.5.2003 r. (Dz.Urz. UE L z 2003 r. nr 124), s. 36.

zamiarem ustawodawcy jest polepszenie warunków funkcjonowania przedsiębiorcom prowadzącym działalność na mniejszą skalę. Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej ustanowiony został obowiązek władzy publicznej tworzenia korzystnych warunków funkcjonowania i rozwoju mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców. Należy zaznaczyć, że jedną z zasad wskazanych przez u.s.dz.g, jak i u.p.p. jest wspieranie rozwoju przedsiębiorczości przez organy administracji publicznej¹⁸⁸.

W ramach realizacji powyższego celu, ustawodawca powołał Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorstw¹⁸⁹, który – jak wskazuje art. 1 u.r.m.ś.p.– ma stać na straży praw mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców, w szczególności poszanowania zasady wolności działalności gospodarczej, pogłębiania zaufania przedsiębiorców do władzy publicznej, bezstronności i równego traktowania, zrównoważonego rozwoju oraz zasady uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słuszych interesów przedsiębiorców.

---

¹⁸⁸ H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski (red.), *Prawo...*, *op. cit.*, s. 260.

¹⁸⁹ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz.U. 2018 poz.648), dalej: u.r.m.i.ś.p.

Rozdział 5.

Przedsiębiorcy w ujęciu formalnym i materialnym

W polskim systemie prawnym istnieją dwa aspekty ujmowania podmiotów w roli przedsiębiorców. Pierwszym z nich jest ujęcie formalne, czyli uznawanie bytu przedsiębiorcy na podstawie wpisu w odpowiednim rejestrze.

Wpis do rejestru jest wymogiem ogólnym, który dotyczy każdego podmiotu zamierzającego brać udział w obrocie gospodarczym. Obowiązek taki istnieje na podstawie przepisów prawa publicznego, które służą zapewnieniu jawności danych dotyczących statusu podmiotu jako przedsiębiorcy w obrocie gospodarczym. Jest to niezwykle ważne w relacjach z innymi przedsiębiorcami i konsumentami. Zadaniem rejestrów jest gromadzenie danych o przedsiębiorcach. Rejestry prowadzone przez organy administracji (np. nadające numer NIP, REGON) mają charakter obligatoryjny i dokonanie stosownego zgłoszenia warunkuje uruchomienie i prowadzenie działalności gospodarczej. Mogą służyć również weryfikacji legalności działalności gospodarczej przedsiębiorców oraz prowadzeniu efektywnej kontroli i nadzoru nad ich działalnością. Poza tym rejestry winny pełnić funkcję ochronną obrotu gospodarczego, a także zbioru danych służącego do opracowywania różnego rodzaju statystyk na potrzeby instytucji publicznych, czy też podmiotów prywatnych.

Przedsiębiorca w znaczeniu formalnym to podmiot, którego status przedsiębiorcy powstaje poprzez wpis w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, co wynika z przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Przedsiębiorca taki uzyskuje swój byt prawny niezależnie od tego, czy wykonuje działalność gospodarczą, czy też nie. Osoby prawne i niepełne osoby prawne wyszczególnione w art. 36 u.k.r.s. powstają z chwilą wpisu do rejestru, a tym samym mogą uzyskać status przedsiębiorcy dopiero od tego momentu. Od tej zasady są jednak wyjątki, zgodnie z art. 17 ust 3 u.p.p., spółka kapitałowa w organizacji może podjąć działalność gospodarczą przed uzyskaniem wpisu do rejestru przedsiębiorców. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 3 u.p.p., przedsiębiorcą jest podmiot wykonujący we własnym imieniu działalność gospodarczą, przy czym wykonywanie działalności pozostaje uzależnione od wcześniejszego uzyskania stosownego wpisu¹⁹⁰.

Zasady prowadzenia rejestru i dokonywania w nim wpisów zostały określone w Ustawie z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz w Ustawie Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁹¹. Przed tymi zmianami, aż do 2001 r., „w Polsce funkcjonowało kilka odrębnych rejestrów: handlowy, przedsiębiorców państwowych, spółdzielni, fundacji, rzemiosła, izb gospodarczych, związków zawodowych, związków pracodawców, niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej”¹⁹². Podmioty były rejestrowane w sposób rozproszony, rejestry były prowadzone przez różne sądy i organy ewidencyjne. Wprowadzenie KRS miało na celu stworzenie jednego centralnego rejestru, z jedną bazą danych, tworzoną przez sądy rejonowe. Jednak nie wszystkie rejestry prowadzone przez sądy znalazły się w KRS, nie ma w nim np.

---

¹⁹⁰ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy...*, *op. cit.*, s. 260.

¹⁹¹ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające Ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. 1997 nr 121 poz. 770 ze zm.).

¹⁹² A. Żywicka..., *op. cit.*, s. 89.

rejestrze partii politycznych, zastawu, czy funduszy inwestycyjnych. Poza tym nie weszły do niego rejestry osób fizycznych, a także spółek cywilnych, chociaż takie były założenia.

Wpis do KRS może być konstytutywny lub deklaratoryjny. Wpisem konstytutywnym jest wpis (jak omówiony wyżej), którego dokonanie stanowi przesłankę konieczną do wywołania określonego skutku materialnoprawnego, w szczególności dotyczący:

1. rejestracji nowej spółki,
2. rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego spółek kapitałowych,
3. zmiana umowy spółki z o.o./statutu spółki akcyjnej,
4. przekształcenia, połączenia i podziału spółek.

Wpis deklaratoryjny to wpis, który ujawnia stan prawny, którego zaistnienie nie jest zależne od wpisu, jak np. zmiana na stanowisku zarządu, odwołanie członka zarządu i powołanie nowego. Analogicznie zmiana składu rady nadzorczej, wpisy dotyczące prokurenta (powołanie, odwołanie, rodzaj prokury), zmiana adresu siedziby, zmiana samej siedziby, informacja o zmianie współników spółki z o.o.)¹⁹³. Urzeczywistnienie się ww. stanów prawnych jest niezależne od czynności dokonania wpisu w KRS.

Drugim aspektem występowania określonego podmiotu w charakterze przedsiębiorcy jest ujęcie materialne, czyli na podstawie wykonywania przez niego działalności gospodarczej¹⁹⁴. Elementem kwalifikującym podmiot do grona przedsiębiorców jest wykonywanie przez niego działalności gospodarczej. Należy przyjąć, że nie ma znaczenia wpis lub jego brak w odpowiednim rejestrze. Takie ujęcie przedsiębiorcy jest charakterystyczne dla przepisów Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, jak i kodeksu cywilnego.

Definicja przedsiębiorcy zawarta w art. 43¹ k.c. potwierdza niewątpliwie, że o podmiotowości gospodarczej decyduje samo podjęcie działalności gospodarczej, a nie wpis do rejestru. Zgodnie z ww. regulacją prawną, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. We wspomnianym przepisie ustawodawca nie odwołuje się do dokonania wpisu, lecz jedynie do prowadzenia działalności gospodarczej lub zawodowej. Zgodnie z art. 17 ust 1 u.p.p., przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do CEIDG albo po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS.

Wpisy do ewidencji podlegają przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi.

Przedsiębiorca ma prawo we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej określić późniejszy dzień podjęcia działalności gospodarczej niż dzień złożenia wniosku.

Szczególnym przypadkiem występującym w obrocie gospodarczym jest prowadzenie działalności regulowanej. Definicję tej działalności zawierał art. 5 pkt 5 Ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. W Ustawie z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców kwestie te omówiono w rozdziale 4 „Reglamentacja działalności gospodarczej”. Jest to działalność gospodarcza, której wykonywanie wymaga spełnienia szczególnych warunków, określonych przepisami prawa. Przedsiębiorcy chcąc prowadzić taką działalność, muszą spełnić łącznie dwie przesłanki o charakterze formalnym i materialnym. Po pierwsze, przedsiębiorca musi speł-

---

¹⁹³ S. Rożek..., *op. cit.*, s. 9.

¹⁹⁴ M. Pawełczyk, A. Powałowski..., *op. cit.*, s. 70.

nić szczególne warunki wynikające z przepisów odrębnej ustawy, która konkretyzuje krąg przedsiębiorców, którzy mogą taką działalność wykonywać, spełniają wymogi, które gwarantują prawidłowe jej wykonywanie. Wypełnienie przesłanki formalnej natomiast wiąże się w pierwszej kolejności ze złożeniem wniosku o wpis w rejestrze działalności regulowanej, a następnie uzyskaniem wpisu w odpowiednim rejestrze¹⁹⁵. Do wniosku o wpis w rejestrze działalności regulowanej przedsiębiorca dołącza oświadczenie, że dane we wniosku o wpis są zgodne z prawdą oraz że spełnia warunki wymagane do wykonywania danej działalności regulowanej. W momencie składania wniosku o wpis, organ prowadzący rejestr nie sprawdza tych danych. Są one weryfikowane dopiero w ramach kontroli przedsiębiorcy. Wyjątkiem jest działalność regulowana w zakresie indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej oraz grupowej praktyki lekarskiej¹⁹⁶. Rejestr działalności regulowanej jest jawny. Każdy ma prawo dostępu do danych w nim zawartych za pośrednictwem organu, który prowadzi rejestr. Przykłady działalności regulowanych to:

- 1) działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych;
- 2) działalność w zakresie prowadzenia stacji kontroli pojazdów, ośrodka szkolenia kierowców, ośrodka doskonalenia techniki jazdy;
- 3) działalność w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa składowego;
- 4) działalność w zakresie organizowania wyścigów konnych;
- 5) działalność w zakresie usług detektywistycznych;
- 6) działalność kantorowa;
- 7) działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich;
- 8) działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych.

Należy zaznaczyć, że ani Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, ani obecnie obowiązująca Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców nie zawierają katalogu działalności regulowanych. W tym zakresie należy skorzystać z przepisów ustaw odrębnych.

5.1. Wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym

Krajowy rejestr Sądowy jest urzędowym i jednocześnie jawnym zbiorem danych dotyczących podmiotów określonych w ustawie.

Zgodnie z art. 1 u.k.r.s., rejestr składa się z:

- 1) rejestru przedsiębiorców;
- 2) rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej;
- 3) rejestru dłużników niewypłacalnych.

Rejestr prowadzą w systemie teleinformatycznym sądy rejonowe (sądy gospodarcze) obejmujące swoją właściwością obszar województwa lub jego część, zwane dalej sądami rejestrowymi (art. 2 u.k.r.s.).

¹⁹⁵ M. Etel, *Regulowana działalność gospodarcza a zasada wolności gospodarczej w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej*, <http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/sprava-finance/Etel.pdf> (dostęp: 31.01.2019).

¹⁹⁶ Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 537).

Gminy, jako zadania zlecone, wykonują czynności związane z prowadzeniem rejestru, polegające na zapewnieniu zainteresowanym (art. 2 u.k.r.s.):

- 1) wglądu do Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD);
- 2) urzędowych formularzy wniosków wymaganych ustawą umożliwiającą rejestrację spółek jawnych;
- 3) dostępu do informacji o wysokości opłat, sposobie ich uiszczania oraz o właściwości miejscowej sądów rejestrowych.

Do rejestru przedsiębiorców wpisywane są następujące podmioty (art. 36 u.k.r.s.): spółki jawne, europejskie zgrupowania interesów gospodarczych; spółki partnerskie; spółki komandytowe; spółki komandytowo-akcyjne; spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; spółki akcyjne; spółki europejskie; spółdzielnie; spółdzielnie europejskie; przedsiębiorstwa państwowe; instytuty badawcze i instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz; towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych; towarzystwa reasekuracji wzajemnej; inne osoby prawne, jeżeli wykonują działalność gospodarczą i podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru.

Dane dotyczące poszczególnych przedsiębiorców umieszczane są pod numerem przeznaczonym dla danego podmiotu w 6 działach rejestru przedsiębiorców (art. 37 u.k.r.s.).

Jak zauważa A. Żywicka: „do rejestru stowarzyszeń i innych organizacji społecznych oraz zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej wpisywana jest relatywnie duża grupa podmiotów, której wspólną cechą jest to, że nie prowadzą one działalności gospodarczej. Należą do niej m.in. fundacje, stowarzyszenia, kolumny transportu sanitarnego, organizacje pracodawców, izby rzemieślnicze, związki zawodowe. Przy czym, jeżeli podmiot zgłoszony do tego rejestru prowadzi działalność gospodarczą, wówczas podlega również obowiązkowi wpisu w rejestrze przedsiębiorców. W konsekwencji podmiot będzie wpisany równolegle w dwóch rejestrach, nie otrzymuje on jednak dwóch numerów KRS”¹⁹⁷.

KRS jest prowadzony na poziomie centralnym, czyli dla całego kraju. Systemem informacyjnej rejestracji wszystkich podmiotów wyszczególnionych w Ustawie z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sadowym koordynuje Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego, pełniąca funkcję komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości. Posiada ona 19 oddziałów – sądów rejestrowych. Jej nadrzędnym zadaniem jest zapewnienie dostępu do danych zawartych w KRS oraz wydawanie na żądanie zainteresowanego podmiotu dokumentów o zarejestrowanych w KRS podmiotach. Odpisy, wyciągi i zaświadczenia mają moc dokumentów urzędowych. W Centralnej Informacji KRS można też przeglądać i drukować dane w programie komputerowym czy uzyskać pisemne informacje¹⁹⁸.

Jak wskazuje i podsumowuje A. Żywicka: „[p]odstawowym celem KRS jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego przez dostęp do pewnych i kompletnych informacji o jego uczestnikach. Z tego powodu jego funkcjonowanie oparte jest na zasadzie jawności materialnej i formalnej. W znaczeniu formalnym zasada jawności oznacza, że każdy ma prawo wglądu do informacji znajdujących się w nim za pośrednictwem Centralnej Informacji KRS, bez względu na jakikolwiek interes faktyczny lub prawny. KRS daje możliwość uzyskania informacji o każdym przedsiębiorcy podlegającym obowiązkowi wpisu do KRS w formie odpisu, wyciągu lub odpowiedniego zaświadczenia w oddziałach Centralnej Informacji KRS w całym kraju. Zasada

---

¹⁹⁷ A. Żywicka..., *op. cit.*, s. 90, za: J. Grabowski (red.), *Publiczne prawo gospodarcze. Zarys wykładu*, Bydgoszcz-Katowice 2008, s. 79.

¹⁹⁸ *Ibidem*, s. 93.

jawności materialnej oparta jest na domniemaniu powszechnej znajomości danych wpisanych w rejestrze oraz domniemaniu prawdziwości informacji w nim zawartych na zasadzie dobrej wiary osób korzystających z informacji ujawnionych w KRS. Zasada jawności materialnej bezpośrednio wynika z faktu, że wpis w rejestrze przedsiębiorców podlega obowiązkowemu ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym¹⁹⁹.

5.2. Wpis w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej

Kwestie związane z wpisem do CEIDG od 30 kwietnia 2018 r. reguluje Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy²⁰⁰.

Wśród zadań CEIDG wymienić należy (art. 2 ust. 2 u.c.i.d.g.), m.in.: ewidencjonowanie przedsiębiorców będących osobami fizycznymi; udostępnianie informacji o przedsiębiorcach i innych podmiotach w zakresie wskazanym w ustawie; udostępnianie informacji o zakresie i terminie zmian we wpisach do CEIDG oraz w informacjach i danych udostępnianych w CEIDG, a także o wprowadzającym te zmiany podmiocie; umożliwienie wglądu do danych bezpłatnie udostępnianych przez Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego; udostępnianie informacji o ustanowionym pełnomocniku lub prokurencie, w tym o zakresie udzielonego pełnomocnictwa lub o rodzaju i sposobie wykonywania prokury.

Wniosek o wpis do CEIDG można złożyć za pośrednictwem strony CEIDG. Możliwe jest także przygotowanie wniosku *on-line* i późniejsze udanie się do najbliższego urzędu gminy celem potwierdzenia tożsamości wnioskodawcy. Wniosek o wpis do CEIDG stanowi także wniosek o nadanie numeru REGON, zgłoszenie do urzędu skarbowego, zgłoszenie płatnika składek do ZUS lub oświadczenie o kontynuowaniu ubezpieczenia w KRUS (Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego). Wszelkie czynności związane z wpisem do CEIDG są bezpłatne.

W ewidencji zamieszczone są również informacje o zawieszeniu wykonywania działalności gospodarczej oraz o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorcy. Przedsiębiorca jest obowiązany zgłaszać do ewidencji działalności gospodarczej także zmiany stanu faktycznego i prawnego odnoszące się do przedsiębiorcy i wykonywanej przez niego działalności gospodarczej, w zakresie danych zawartych w zgłoszeniu, a także informację o zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej²⁰¹.

Zamysł utworzenia Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) była wzorowany na Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego. CEIDG ma spełniać analogiczne zadania w odniesieniu do danych zawartych w ewidencji działalności gospodarczej. CEIDG jest nie tylko organem ewidencyjnym, jej zadaniem jest również udzielanie zainteresowanemu informacji o zarejestrowanych, zgodnie z obowiązującą zasadą jawności. Poprzednio, aż do 2011 roku, ewidencje prowadziły gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

¹⁹⁹ A. Żywicka, *Rejestry przedsiębiorców w polskim systemie prawnym*, „Zeszyty Naukowe WSEI seria: Administracja” 2012, nr 1, s. 94.

²⁰⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. 2018 poz. 647 ze zm.), dalej: u.c.i.d.g.

²⁰¹ A. Żywicka..., *op. cit.*

Ponadto, od 1 lipca 2018 r. na stronie internetowej www.biznes.gov.pl uruchomiono Punkt Informacji dla Przedsiębiorcy²⁰². Punkt ten, zgodnie z treścią art. 2 u.c.e.i.d.g. realizuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zadania pojedynczego punktu kontaktowego w rozumieniu przepisu art. 6 Dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.Urz. UE L 376 z 27.12.2006, str. 36).

Do jego zadań należy przede wszystkim zapewnienie możliwości dopełnienia procedur i formalności związanych z rozpoczęciem, prowadzeniem, zawieszeniem czy zakończeniem prowadzenia działalności gospodarczej i innych wskazanych w treści art. 51 ust 3 u.c.e.i.d.g.

Punkt umożliwia składanie drogą elektroniczną wniosków, oświadczeń, także wniosków do CEIDG oraz uzyskanie zaświadczenia o niezaleganiu w opłaceniu składek ZUS.

---

²⁰² Działający zgodnie z przepisami działu III u.c.i.d.g.

ZAKOŃCZENIE

W obrębie prawa krajowego nie ma jednolitej definicji pojęcia „przedsiębiorca”, co skutkuje swego rodzaju chaosem interpretacyjnym i terminologicznym, jak i generuje szereg problemów praktycznych. Wydaje się, że nadmiar definicji w obowiązujących aktach prawnych²⁰³ oraz brak unifikacji definicyjnej pojęcia wiodącego dla przedmiotowej pracy, największe niedogodności generuje dla bezpośrednio zainteresowanych, czyli przedsiębiorców. Ponadto, widocznym problemem, z którym przedsiębiorcy muszą się mierzyć, nie jest stopień skomplikowania przepisów prawa i zawartych w nich definicji, tylko fakt ich ciągłych zmian. Nie ma stabilności systemu prawnego, co powoduje problemy w interpretacji przepisów, a co za tym idzie, w ich stosowaniu.

W tym zakresie zaobserwować można, że wyodrębniły się dwa podstawowe kierunki definiowania pojęcia przedsiębiorcy: w celu unormowania pojęcia definicją jednolitą dla prawa krajowego (danego obszaru regulacyjnego) oraz legalną, tylko na potrzeby własne ustawy.

Wśród ustaw zawierających definicję normującą pojęcie przedsiębiorcy w prawodawstwie polskim, wymienić należy:

- Ustawę z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców – w zakresie prawa publicznego;
- Ustawę kodeks cywilny – w zakresie prawa cywilnego,
- Ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym – w zakresie wpisu w rejestrze decydującym o uznaniu podmiotu wpisywanego za przedsiębiorcę.

W dużym zakresie definicje te spełniają swoją rolę, są w korelacji ze sobą i są potrzebne, jednak nie do końca mogą skutecznie pełnić rolę ogólnie obowiązujących, ze względu na przepisy zawężające pozostałych aktów normatywnych, bądź znacznie rozszerzające zakres podmiotowy. Niewłaściwe ustalenie zakresu podmiotowego, może powodować przy tym wadliwe wykonywanie nadzoru i kontroli przez państwo²⁰⁴.

Z kolei, jeśli chodzi o klasyfikację przedsiębiorców i ich podział na różne kategorie w obowiązujących aktach normatywnych, których oczywiście jest bardzo dużo, w zależności od potrzeb konkretnego aktu prawnego oraz zagadnień, jakie reguluje, autorka w opracowaniu uwzględniła najważniejsze i najczęściej spotykane kryteria tego podziału. Szczególnie wyeksponowano kryterium podmiotowe i wyodrębnione na tej podstawie osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne bez osobowości prawnej.

Należy zauważyć i zwrócić szczególną uwagę na temat zdolności do czynności prawnych osób fizycznych, który w kontekście podjętego w pracy zagadnienia wzbudza w doktrynie duże kontrowersje i powoduje podziały między znawcami tematu. Polemiki między autorami na temat tego, czy posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych jest atrybutem niezbędnym do zakwalifikowania osoby fizycznej do grona przedsiębiorców, czy też nie, zajmują dosyć dużo miejsca w piśmiennictwie fachowym.

Celem podsumowania, zdaniem autorki, zasadnym w tym miejscu jest stwierdzenie, że właściwe ustalenie przez ustawodawcę zakresu pojęć tworzących prawo byłoby z pewnością skuteczną metodą na poprawę jego stosowania. Powyższe należy odnieść zarówno do problemu braku jednolitej definicji pojęcia „przedsiębiorca”, jak i do braku wyraźnego wskazania i rozstrzygnięcia przez ustawodawcę w temacie konieczności posiadania (bądź nie) pełnej zdolności

---

²⁰³ Tak: J. Olszewski [w:] J. Olszewski, *Prawo gospodarcze. Kompendium*, wyd. 3, Warszawa 2002, s. 7.

²⁰⁴ J. Olszewski, *Pojęcie...*, *op. cit.*

do czynności prawnych przez osobę fizyczną w celu uznania jej za przedsiębiorcę. Problemy te, mimo zgłaszanych postulatów stanowiących rezultat podejmowanych dyskusji i polemik w tym zakresie przez licznych przedstawicieli nauki, nie doczekały się do chwili obecnej satysfakcjonującego rozwiązania. Nie można za poprawę sytuacji bowiem uznać zmiany definicji przedsiębiorcy dokonanej wprowadzoną w życie w kwietniu 2018 r. ustawą prawo przedsiębiorców, która „przeniosła” sformułowanie „we własnym imieniu” z definicji przedsiębiorcy do definicji działalności gospodarczej, co wywołało głównie niezrozumienie (wobec braku uzasadnienia przez ustawodawcę) oraz krytyczne opinie²⁰⁵ i w efekcie nie spowodowało w żaden sposób zbliżenia funkcjonujących pojęć. Przy czym jednak, zdaniem autorki, jako krok w dobrym kierunku należy ocenić usunięcie przez ustawodawcę z definicji przedsiębiorcy (zawartej w art. 4 ust. 1 u. s.d.g.) zwrotu „w rozumieniu ustawy”, bowiem wskazuje to na powrót ustawodawcy do pierwotnego zamierzenia, tj. stworzenia definicji ogólnej, systemowej, a nie jedynie zgodnie z błędnie sformułowanym dotychczas zapisem – na potrzeby własne ustawy.

---

²⁰⁵ Więcej na ten temat: W.J. Katner, *Zakres..., op. cit.*

Bibliografia

Wydawnictwa zwarte

- Allerhand M., *Kodeks handlowy. Komentarz*, Lwów 1935.
- Dmowski S., Rudnicki S., *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza, część ogólna*, Warszawa 2008.
- Etel M., *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2012.
- Gnela B., *Umowa konsumencka w polskim prawie cywilnym i prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2013.
- Grabowski J. (red.), *Publiczne prawo gospodarcze. Zarys wykładu*, Bydgoszcz–Katowice 2008.
- Gronkiewicz-Waltz H., Wierzbowski M. (red.), *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, Warszawa 2009.
- Ignatowicz J., Stefaniuk K., *Prawo rzeczowe*, Warszawa 2003.
- Kidyba A., *Prawo handlowe*, Warszawa 2013.
- Kosikowski C., *Polskie publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2001.
- Naworski P.J., *Przedsiębiorca w polskim prawie cywilnym (materialnym i procesowym). De lege lata i de lege ferenda*, Toruń 2011.
- Powałowski A. (red.), *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa–Kraków 2009.
- Radwański Z., Olejniczak A., *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2011.
- Sieradzka M., *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym: Komentarz*, Warszawa 2010.
- Słownik języka polskiego*, Warszawa 2006.
- Snażyk Z., Szafrąński A., *Publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2010.
- Szafrąński A., *Przedsiębiorca publiczny wobec wolności gospodarczej*, Warszawa 2008.
- Szydło M., *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005.
- Szymanek T., *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2010.

Rozdziały w wydawnictwach zwartych

- Dmowski S., Trzaskowski R. [w:] J. Gudowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Księga pierwsza, część ogólna*, t. I, Warszawa 2014.
- Katner J.W. [w:] M. Pyziak-Szafnicka, P. Księżak (red.), *Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz LEX*, Warszawa 2014.
- Kurcz B., *Komentarz do art. 107 TFUE* [w:] K. Kowalik-Bańczyk, M. Szwarc-Kurcz, A. Wróbel (red.), *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*. tom II, WKP 2012.
- Machnikowski P., *Komentarz do art. 1 k.c.* [w:] E. Gniewek, A. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa, 2017.
- Olszewski J. [w:] J. Olszewski, *Prawo gospodarcze. Kompendium*, wyd. 3, Warszawa 2002.
- Pawełczyk M. [w:] A. Powałowski (red.), *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2009.

- Pawełczyk M., Powalowski A., *Pojęcie przedsiębiorcy*, [w:] R. Blicharz (red), *Kontrola przedsiębiorcy*, Warszawa 2013.
- Piniór P., *Komentarz do Art. 43¹ k.c.* [w] M. Habdas, M. Fras I. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, tom I, Warszawa 2017.
- Popiołek W. [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny t. I. Komentarz do art. 1–449¹⁰*, Warszawa 2011.

Wydawnictwa ciągłe

- Etel M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 24 września 2013 r., III SK 1/13*, internetowy „Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny” 2014, nr 3(3).
- Frąckowiak J., *Ustawodawstwo dotyczące przedsiębiorców pod rządami zasady jedności prawa cywilnego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2000, nr 3.
- Gierańczyk W., *Rola przedsiębiorstw w polskiej gospodarce w okresie transformacji ustrojowej*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu” 2006, nr 8.
- Janikowski K., *Ewidencjonowanie i koncesjonowanie działalności gospodarczej*, „PUG” 1989, nr 7.
- Jędrzejewska A., *Podmiotowość prawna spółki cywilnej będącej podmiotem gospodarczym*, „PPH” 1993, nr 7.
- Katner J.W., *Zakres tzw. konstytucji biznesu. Kontrowersje wokół pojęcia przedsiębiorcy w ustawie – Prawo przedsiębiorców z 2018 r.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019, nr 1.
- Katner W.J., *Kupiec, podmiot gospodarczy, przedsiębiorca. Ewolucja pojęciowa*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 1999, t. V.
- Kosikowski C., *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, „Państwo i Prawo” 2001, nr 4.
- Lic J., Łuc M., *Definicje pojęć „działalność gospodarcza” i „przedsiębiorca”: (potrzeba rewizji)*, „PIP” 2008 2008, nr 10.
- Naworski P.J., *Przedsiębiorca v. konsument w prawie polskim*, „Studia Prawa Prywatnego” 2018, nr 1.
- Olszewski J., *Pojęcie „przedsiębiorca” w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, LXVI, z. 4.
- Tymiński M., *Malwersacje w przedsiębiorstwach socjalistycznych w Polsce (1950–1970)*, „Dzieje Najnowsze”, 2002, nr 4.
- Wielki J., Sytnik I., Sytnik B., *Biznes internetowy jako czynnik rozwoju przedsiębiorczości regionalnej: współczesne modele i tendencje*, „Barometr Regionalny” 2017, t. 15, nr 4.
- Żywicka A., *Rejestry przedsiębiorców w polskim systemie prawnym*, „Zeszyty Naukowe WSEI seria: Administracja” 2012, nr 1.

Raporty, ekspertyzy

- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa, czerwiec 2018.
- Wołodkiewicz-Donimirski Z., *Małe i średnie przedsiębiorstwa w polskim ustawodawstwie*, Kancelaria Sejmu, Biuro Studiów i Ekspertyz, Wydział Analiz Ekonomicznych i Społecznych, październik 2001, Informacja nr 805.

Prasa drukowana

Kidyba A., *Co nowy akt prawny czy jego nowelizacja to inna definicja. Galimatias z przedsiębiorcami*, „Rzeczpospolita” 18–19 czerwca 2003 r., nr 141.

Akty prawne

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE 2016 C 202, s. 1).

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (TWE) (Dz.Urz. UE 2006 C 321E).

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE PL 26.6.2014 L 187/1).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. nr 78 poz. 483).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2018 poz. 649 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. 2018 poz. 647 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorstw (Dz.U. 2018 poz. 648).

Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 243).

Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 118).

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2190).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. nr 163 poz. 981 ze zm.).

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jednolity: Dz.U. 2015 poz. 1792).

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. nr 232 poz. 1378).

Ustawa z dnia 12 sierpnia 2010 r. o wspieraniu przedsiębiorców dotkniętych skutkami powodzi z 2010 r (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 519).

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. 2018 poz. 412).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 521).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2077).

Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 141).

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 369).

Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2070).

Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o przejrzystości stosunków finansowych pomiędzy organami publicznymi a przedsiębiorcami publicznymi oraz o przejrzystości finansowej niektórych przedsiębiorców (Dz.U. nr 191 poz. 1411 ze zm.).

Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 427).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2286).

Ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o Krajowym Funduszu Kapitałowym (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 901).

Ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2168), data uchylenia: 30.04.2018 r.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1265).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2174).

Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 498).

Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o materiałach wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 45).

Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 144).

Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2042).

Ustawa z dnia 5 kwietnia 2002 r. o europejskich radach zakładowych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1247).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. nr 128 poz. 1402 ze zm.).

Ustawa z dnia 30 marca 2001 r. o rolniczych badaniach rynkowych (tekst jednolity: Dz.U. 2015 poz. 1160).

Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1932)

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1930).

Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 776).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 505).

Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 310).

Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101 poz. 1178 ze zm.), data uchylenia: 21.08.2004 r.

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 43).

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 300).

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. nr 121 poz. 770 ze zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 2187).

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 580).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 800).

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 986).

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające Ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. 1997 nr 121 poz. 770 ze zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (tekst jednolity: Dz.U.2019 poz. 238).

Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 537).

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 827).

Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych (tekst jednolity: Dz.U. 2013 poz. 370).

Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1316).

Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 489).

Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 716).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 419).

Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 561).

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 361).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 865).

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 1387).

Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (tekst jednolity: Dz.U. 2019 poz. 579).

Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1267).

Ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. nr 41 poz. 324), data uchylenia: 1.01.2001 r.

Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2152).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 618).

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1459).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. nr 16 poz. 94 ze zm.).

Ustawa z dnia 26 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz.U. 2018 poz. 1025).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy (Dz.U. nr 57 poz. 502), data uchylenia: 1.01.2001 r.

Rozporządzenie Prezydenta RP z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz.U. z 1991 r. nr 118 poz. 512), data uchylenia: 1.10.2003.

Rozporządzenie Prezydenta RP z 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowem (Dz.U. nr 93 poz. 836), data uchylenia: 1.10.2003.

Orzecznictwo

Orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-41/90 Höfner i Elser przeciwko Macrotron GmbH, Zb. Orz. TS 1991, s. I-1979.

Orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21.09.1999 r. w sprawie Albany, sprawa C-67/96, Zb. Orz. TS 1999, s. I-5751.

Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-309/9, J. C.J. Wouters, J.W. Savelbergh i Price Waterhouse Belastingadviseurs BV przeciwko Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten.

Uchwała SN z dnia 13 kwietnia 2017 r., III CZP 3/17.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2017 r., I ACa 892/16.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 września 2016 r., I ACa 314/16.

Wyrok z dnia 17 grudnia 2015 r., I CSK 1003/14, nie publ.

Uchwała SN z dnia 26 lutego 2015 r, sygn. akt III CZP 108/14.

Uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 29 stycznia 2014 r., Sygn. akt III CZP 84/13.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13, LEX nr 1509115.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13, OSP 2016, nr 12, poz. 113.

Wyrok SN z dnia 3 października 2014 r., V CSK 630/13.

Uchwała SN z dnia 24 lipca 2013 r., sygn. akt III CZP 43/13.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 kwietnia 2009 r, VI ACa 1083/08, OSA 2012/4, s. 60-72.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 kwietnia 2009 r, VI ACa 1083/08, OSA 2012/4.

Uchwała z dnia 26 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002, nr 12, poz. 149.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1999 r., III CKN 372/98, OSNC 2000, nr 4, poz. 81.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 19 stycznia 1998 r., II SA 1238/97, LEX nr 34045.

Uchwała SN (7) z 26 stycznia 1996 r., III CZP 111/95, „OSNC” 1996, nr 5, poz. 63.

Wyrok SN z dnia 17 sierpnia 1993 r., sygn. III CRN 77/93.

Uchwała SN z 7 lipca 1993 r., III CZP 87/93, „OSP” 1994, nr 11, poz. 204.

Uchwała SN z 28 lipca 1993 r., III CZP 97/93, „OSNCP” 1994, nr 1, poz. 20.

Uchwała SN z 27 maja 1993 r., III CZP 61/93, „OSNCP” 1994, Nr 1, poz. 7.

Wyrok SN z 4 lutego 1993 r., I CRN 2/93, „OSP” 1993, nr 10, poz. 194.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 1993 r., sygn. III CRN 77/93.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1991 r., III CZP 53/91, nie publ.

Uchwała z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNC 1992, nr 5, poz. 65.

Uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91.

Wyrok NSA z 9 kwietnia 1991 r., SA/Wr 48/91, „ONSA” 1991, nr 3–4, poz. 56.

Wyrok SN z 14 grudnia 1990 r., I CR 529/90, „PUG” 1991, nr 7.

Inne

Załącznik nr I do zalecenia Komisji nr 361/2003/WE z 6.5.2003 r. (Dz.Urz. UE L z 2003 r. nr 124, s. 36).

Załącznik I do rozporządzenia Komisji WE nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.Urz. UE L 187 z 26.06.2014 r.).

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy – Prawo przedsiębiorców. Druk nr 2051 z 21.11.2017 r. s. 20.

Źródła internetowe

Chojna K., *Problem klasyfikacji rolnika indywidualnego jako przedsiębiorcy*, <http://www.naszawokanda.pl/publikacja/149/problem-klasyfikacji-rolnika-i/?page=4> (dostęp: 25.07.2019).

Etel M., *Regulowana działalność gospodarcza a zasada wolności gospodarczej w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej*,

<http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/sprava-finance/Etel.pdf>

(dostęp: 25.07.2019).

http://kppg.us.edu.pl/index.php/index.php?option=com_content&view=article&id=265

Konstytucja Biznesu, <https://www.biznes.gov.pl/pl/ulatywienia-dla-biznesu/konstytucja-biznesu> (dostęp: 31.01.2019).

Ostaszewski K., *Przedsiębiorca i jego rola w życiu społeczno-gospodarczym*, www.kul.pl/files/411/Art2.pdf (dostęp: 25.07.2019).

Rożek S., *Prawo gospodarcze. Konspekt wykładu*, s. 3,

<http://evplus.nazwa.pl/pdpl/prawo.pdf> (dostęp: 8.08.2019).

Zapis przebiegu posiedzenia komisji 27-03-2019, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/biuletyn.xsp?sknr=PET-178> (dostęp: 25.07.2019).

Exante Wydawnictwo Naukowe
dr Klaudia Pujer
ul. Buforowa 24 lok. 10, 52-131 Wrocław
WWW: exante.com.pl, wydawnictwoexante.pl

ISBN 978-83-66187-33-7 (PDF)
ISBN 978-83-66187-32-0 (oprawa miękka)